

MUSIIKKI OSANA VARHAISKASVATUSTA

Musiikki aiheisia tuokioita 3-5 –vuotiaille päiväkodissa

Hamarinaho Iina
Huovinen Henna

Opinnäytetyö
Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

2019

Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

Tekijät lina Hamarinaho & Henna Huovinen 2019

Ohjaajat Sari Leppälä & Seija Järvi

Toimeksiantaja Huonesuon päiväkot

Työn nimi Musiikki osana varhaiskasvatusta, musiikki aiheisia tuokioita 3-5 -vuotiaille päiväkodissa

Sivu- ja liitesivumäärä 57 + 2

Opinnäytetyömme aiheena on musiikki osana varhaiskasvatusta sekä musiikki aiheisten tuokioiden pitäminen 3-5 –vuotiaille lapsille päiväkodissa. Tutkimusky-symyksillä otamme selvää, miten musiikki huomioidaan varhaiskasvatussuunnitelmissa sekä miten musiikkia voidaan hyödyntää oppimisen tukena. Näkökulmaksi olemme rajanneet 3-5 -vuotiaat lapset, koska se oli kohderyhmä toiminnallisissa osuuksissa.

Tavoitteena on antaa meille ammatillisia valmiuksia sekä menetelmiä tulevaisuuden työhömmö. Opinnäytetyössä perehdymme varhaiskasvatussuunnitelmaan koskien musiikkikasvatusta. Tavoitteenamme on myös tarjota päiväkodin lapsille ja aikuisille jotain uutta.

Opinnäytetyössämme käytetään toiminnallista menetelmää sekä kvalitatiivista tutkimusotetta. Analyysimenetelminä työssämme esiintyy fenomenologinen- ja hermeneuttinen analyysi.

Toiminnallisen osuuden ja sen analyysin lisäksi työssä käsittelemme opinnäytetyön suunnitteluun ja toteutukseen liittyviä asioita, kuten analyysimenetelmiä, toimintatutkimusta sekä eettisyyttä ja luotettavuutta. Käsittelemme myös varhaiskasvatusta ja sen merkityksellisyyttä, lapsen oppimisen ikäkausia, kasvattajan roolia sekä musiikkikasvatusta lapsen kehityksessä.

Opinnäytetyömme johtopäätöksenä on, että musiikki on hyödynnettävissä monipuolisesti varhaiskasvatuksen kentällä. Musiikkia voidaan käyttää edistävänä tekijänä lapsen kehityksessä. Musiikki on otettu hyvin huomioon myös varhaiskasvatussuunnitelmissa.

Avainsanat: varhaiskasvatus, musiikkikasvatus, varhaiskasvatussuunnitelma, kasvattajan rooli oppimisen tukena, toiminnallinen opinnäytetyö, musiikillinen kehitys

School of Social Services, Health
and Sports
Degree Programme of Social Ser-
vices
Bachelor of Social Services

Authors Iina Hamarinaho & Henna Huovinen 2019

Supervisors Sari Leppälä & Seija Järvi

Commissioned by Huonesuo Kindergarten

Subject of thesis Music part of the early childhood education, music sessions for 3-5 years old children in kindergarten

Number of pages 57 + 2

The subject of this thesis is music part of the early childhood education and music sessions for 3-5-year-old children in kindergarten. The objective of this thesis was to find out what the early childhood education plan says about music education and how it can be used with learning. The perspective of the children's age are the 3-5 year old children because that was the target group in the functional part.

The aim of this thesis is to gain professional competence and methods for the future. In this thesis the orientation is on music education in the early childhood education plan. The goal was also to offer something new for the children and the workers in kindergarten.

Both the functional method and qualitative approach are used in the study. The methods of analysis are phenomenological and hermeneutic analysis.

In addition, the methods of analysis, action research and ethicalness and reliability are processed. The functional part is also analysed. Early childhood education and what it means, children's learning at different ages, the role of educator and the music education in children's development are all studied.

The conclusions are that music can be used in many ways in early childhood education and music can be used to advance the child's development. The results show that music has been included in the early childhood education plan in many ways.

Key words: early childhood education, early childhood education plan, music education, the role of educator in learning, functional thesis, musical development

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS.....	9
2.1	Kvalitatiivinen tutkimusote.....	9
2.2	Toimintatutkimus.....	10
2.3	Toiminnallinen opinnäytetyö	13
2.4	Analyysimenetelminä fenomenologinen ja hermeneuttinen analyysi ...	17
2.5	Eettisyys ja luotettavuus	19
3	MUSIIKKI VARHAISKASVATUKSESSA	22
3.1	Varhaiskasvatus ja sen merkitys lapsen kehityksessä.....	22
3.2	Musiikki osana varhaiskasvatussuunnitelmaa	23
3.3	Lapsen oppimisen ikäkaudet ja oppimistavat.....	26
3.4	Kasvattajan rooli lapsen oppimisen tukena.....	26
3.5	Musiikki ja sen vaikutukset ihmisessä.....	28
3.6	Musiikkikasvatuksen merkitys lapsen kehitykseen.....	29
3.7	Lapsen musiikillinen kehitys.....	30
4	TOIMINNAN TOTEUTUS	35
4.1	Musiikkimaalaus.....	35
4.2	Musiikkiliikunta.....	37
4.3	Laulutuokiot	39
5	PALAUTE JA ARVIOINTI	42
5.1	Palautteen antaminen lapsen näkökulmasta	42
5.2	Musiikkimaalaus.....	43
5.3	Musiikkiliikunta.....	45
5.4	Laulutuokiot	46
5.5	Oman toiminnan arviointi	47
6	POHDINTA	51
	LÄHTEET	53
	LIITTEET.....	56

ALKUSANAT

Haluamme kiittää suuresti Oulun kaupunkia ja Huonesuon päiväkotia tämän opinnäytetyön toiminnallisen osuuden mahdollistamisesta. Oli ilo vieraillla päiväkodissanne pitämässä musiikkituokioitamme.

1 JOHDANTO

“Kuuntelen laulua lauhaa

kotoisan lehdon.

Näin sinä lauloit jo lapselle

äärellä kehdon.

Tänne sun puittesi juureen

hiljaa ma hiivin.

Täältä ma lehtohon lähden

sävelten siivin.

Kotoinen lehto, latvoissas

tohina tuulen.

Sinä kun laulat, äitini

ääneks sen luulen.

Täällä mä näen kauneinta,

kirkkainta unta.

Lapsuuden lehto, oi onneni

valtakunta.”

Immi Hellén

Valitsimme aiheeksi musiikki osana varhaiskasvatusta, koska olemme molemmat olleet musikaalisia pienestä pitäen ja musiikilla on suuri merkitys elämässämme. Toinen meistä on soittanut pianoa pienempänä muutaman vuoden ja toinen soittaa edelleen. Musiikki myös yleisenä aiheena kiinnostaa meitä, ja nyt kun valmistumme varhaiskasvatuksen opettajiksi, halusimme yhdistää sen ja musiikin. Lisäksi aiheenvalintaan vaikutti se, että halusimme lisätä tietämystämme musiikista osana varhaiskasvatusta.

Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä ja toimeksiantajana meillä on Oulussa sijaitseva Huonesuon päiväkotia ja siellä 3-5 -vuotiaiden lasten ryhmä "Lotat". Kiinnostuimme tästä päiväkodista ja ryhmästä, koska toinen meistä suoritti suuntaavan harjoittelun siellä ja olemme molemmat kotoisin Oulusta. Oululaisuutemme vuoksi olemme ottaneet tarkasteluun Oulun varhaiskasvatustarjonnan sekä varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnallisen lisäksi. Uskomme myös, että aiheemme on aina ajankohtainen.

Opinnäytetyömme tavoitteena on auttaa meitä henkilökohtaisesti kasvamaan ammatillisesti sekä konkretisoimaan, millaisia menetelmiä päiväkodissa voi käyttää musiikin osalta. Toiminnallisen osuuden avulla halusimme myös kehittää ryhmänohjaustaitojamme. Tavoitteena oli myös, että saisimme tuokioilta hyviä eväitä myös tulevaan varhaiskasvatuksen opettajan työhömmä, jotta voimme hyödyntää niitä myös tulevaisuudessa. Opinnäytetyömme tavoitteena on saada itsellemme lisää tietoa musiikkikasvatuksen menetelmistä ja perehtyä, mitä varhaiskasvatussuunnitelmat sanoo ja velvoittaa musiikkikasvatuksesta varhaiskasvatuksessa.

Lisäksi huomioimme lasten osallisuuden sekä lapsilähtöisyyden. Toivomme, että myös päiväkodin henkilökunta ja lapsiryhmä, jossa vierailimme, saivat käynnistämme jotain myös itselleen. Esimerkiksi lapset uusia kokemuksia, työntekijät uusia menetelmiä sekä koko ryhmä vaihtelua arkeen. Toivomme, että käyntimme opetti lapsille jotain uutta sekä kertasi jo jotain vanhaa ja aiemmin opittua.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksinä otamme selvää, miten voimme hyödyntää musiikkia oppimisen tukena sekä, miten musiikkikasvatus ja siihen liittyvä toiminta huomioidaan varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Teoriaosuudessa rajaamme näkökulmaksi lähinnä 3-5 –vuotiaat lapset, koska koemme sen ikäryhmän relevantiksi ottaen huomioon lasten iän toteuttaessamme toiminnallista osuutta. Teoriassa nostamme esiin musiikin roolin varhaiskasvatuksessa sekä avaaamme opinnäytetyömme olennaisimpia käsitteitä. Lisäksi kerromme tarkemmin lapsen musiikillisesta kehityksestä sekä lapsen ja musiikin suhteesta.

2 OPINNÄYTETYÖN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

2.1 Kvalitatiivinen tutkimusote

Opinnäytetyössämme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusote, koska pyrimme kiinnittämään tuokioidemme laatuun huomiota sekä parantamaan niitä laadullisesti. Käytimme kvalitatiivista tutkimusotetta kysyessämme lapsilta palautetta toimintatuokioiden laadusta. Toisaalta emme odottaneet lapsilta kovinkaan monipuolista tai syvällistä palautetta laadusta, sillä heidän ikänsä oli otettava huomioon. Tämä on kuitenkin lähestymistapamme opinnäytetyössämme.

Tutkimusmenetelmänä meillä on tiedon kerääminen lapsilta suullisen kyselyn avulla. Tutkimuskysymyksinä palautteessa meillä on lasten viihtyminen, uuden oppiminen sekä innostuminen musiikista. Valitsimme tutkimusotteen, tutkimusmenetelmän sekä tutkimuskysymykset opinnäytetyömme aiheen pohjalta. Halusimme saada jonkinlaista palautetta siitä, mitä lapset ovat pitäneet tuokioistamme. Suulliseen kyselyyn päädyimme lasten iän perusteella. 3-5 -vuotiaat eivät vielä osaa kirjoittaa eikä suurin osa lukeakaan, joten kirjallinen kysely olisi liian haastava toteuttaa. Kirjasimme ylös lapsilta saatuja suullisia palautteita. Pidettyämme toimintatuokiot, pohdimme niiden onnistumista sekä meidän että lasten mielipiteiden pohjalta. Keskustelimme palautteen annon yhteydessä lasten kanssa kokemuksista sekä myöhemmin keskenämme. Keskustelimme muun muassa siitä, mikä onnistui ja mikä olisi voinut mennä paremmin.

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoituksena analysoida sekä ymmärtää todellisuutta kokoamalla laadullista aineistoa. Laadullisessa tutkimusotteessa käytetään ihmisten kirjallisesti tai suullisesti tuotettua aineistoa tai kirjallisesti tuotettua aineistoa, jossa tutkija tekee havainnot ihmisten käyttäytymisestä. Tiedonkeruumenetelmiä laadullisessa tutkimuksessa ovat muun muassa avoimet haastattelut ja videointi tai osallistuva havainnointi. Aineistona puolestaan voivat olla esimerkiksi erilaiset esseekirjoitelmat tai päiväkirjat sekä valo-

kuvat ja videonauhat. Laadullinen käsittely on sisällön erittelyä, joka perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. Tämän tarkoituksena on tuottaa selkeää, tiivistä, yhtenäistä ja mielekästä tuotosta hajanaisesta tiedosta. (Lapin AMK 2019.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkittavan ilmiön totuuden lähelle pääseminen. Laadullisen tutkimuksen syntyyn ovat vaikuttaneet niin erilaiset tutkimustraditiot kuin ajattelusuuntauksetkin. Laadullisesta tutkimuksesta löytyy yhteyksiä erilaisiin aatevirtauksiin, esimerkiksi fenomenologiaan, hermeneutiikkaan sekä analyyttiseen kielifilosofiaan. On myös mahdollista, että siitä löytyy perusajatuksia tilastollisesta eli kvantitatiivisesta tutkimuksesta. (Raute 2014, 10—11.)

Laadullisen tutkimuksen pääpiirteitä ovat erilaisten merkitysten tulkitseminen ja niiden analysointi sekä oikean aidon elämän kuvaaminen. Pääpiirteisiin ja lähtökohtiin kuuluu myös kohteen tutkiminen kokonaisvaltaisesti. Tämän tarkoituksena on olemassa olevien totuuksien todentamisen sijaan paljastaa ja löytää uusia tosiasioita. (Raute 2014, 10—11.)

Laadullisen analyysinprosessiin kuuluu yllättyä ja oppia uutta. Uuden oppimisen mahdollistamiseksi tulee tiedostaa tutkimuskohteesta muodostuneet ennakkoletukset ja huomioida ne työn esioletuksina. Aineiston avulla herätetään uusia ajatuksia aiheesta ja saadaan uusia näkökulmia siihen. Laadullista tutkimusta tehdessä odotetaan tutkijalta mielikuvitusta muun muassa uusia menetelmällisiä ratkaisuja kokeiltaessa. Positiivisia puolia laadullisen tutkimuksen tekemisessä on se, että tekijällä on vapaus niin työn joustavassa suunnittelussa kuin toteutuksessaakin. (Rissanen & Tolonen 2015, 10.)

2.2 Toimintatutkimus

Toimintatutkimus on prosessi, jolla tähdätään asioiden muuttamiseen ja niiden kehittämiseen paremmaksi. Toimintatutkimuksessa lähtökohtana on ajattelutapa, miten asioiden tulisi olla, eikä miten ne ovat. Toimintatutkimukseen liittyy vahvasti käytännönläheisyys, työ -ja toimintatilanteeseen integroituminen, teoriaa ja käytäntöä yhdistävä järjestelmällinen ongelmanratkaisu sekä ongelman teoreettisen

ymmärryksen lisääntyminen. Toimintatutkimuksella kehitetään työelämän ammattikäytäntöjä sekä annetaan arkeen uudenlaista ymmärrystä. Teoria ja käytäntö ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Toimintatutkimuksessa tähdätään tutkimuksen lisäksi toiminnan kehittämiseen. (KAMK 2019.) Tärkeässä roolissa tutkimusta tehdessä on aktiivinen tekeminen ja yhteistyö tutkimisen ohessa (KvaliMOTV 2019b).

Toimintatutkimukselle tyypillisiä piirteitä ovat suuntautuminen käytäntöön, ongelma tutkimuksen keskipisteenä, tutkittavien ja tutkijan aktiiviset roolit toimijoina läpi muutosprosessin sekä yhteistyö tutkittavien ja tutkijan välillä. Kaikki nämä piirteet johtavat kolmeen eri toimintatutkimuksen itseymmärryksen tekijään. Ensimmäiseksi tavoitteena tutkimuksessa ei ole vain selittää tai kuvata, vaan tämän lisäksi tavoitteena on sosiaalisen todellisuuden muuttaminen. Tämä muutos ei välttämättä kuitenkaan aina tapahdu. Toisinaan muutos voi olla toisenlainen mikä oli tavoitteena alun alkaen. Toinen tekijä on, että vaatimuksena toimintatutkimuksen tutkimuskäytäntöön on, että ymmärretään tutkittavien subjektisuus. Tutkittavat henkilöt ovat aktiivisia subjekteja ja mukana toimintatutkimuksen tutkimus- ja muutosprosessissa. Kolmas tekijä on se, että toimintatutkimuksella tuotetaan omanlaista tietoa tutkittavasti asiasta muutoksen avulla. Toimintatutkimuksella vastataan kysymyksiin “miten tutkittavat kohteet voivat muuttua” ja “miksi ne eivät muutu”. Tutkittaessa jälkimmäistä kysymystä, voidaan löytää esimerkiksi asenteita, työkuultuureja ja valtarakenteita, joita ei löydetäisi muutoin tutkimuksen avulla. (KvaliMOTV 2019b.)

Toimintatutkimusta voidaan käyttää erityisesti työmenetelmien sekä sosiaalisten ja työkäytänteiden kehittämistyössä. Tässä tutkintatavassa on tarkoituksena muuttaa todellisuutta teoreettisen tutkimuksen ja käytännön toiminnan vuorovaikutuksen avulla sekä osallistavuudella. Yleensä toimintatutkimuksen prosessiin kuuluu ongelma, tiedon kerääminen kehittämisen ja tutkimuksen kohteesta käytännöllisen sekä syvällisen teorian näkökulmasta. Lisäksi prosessiin kuuluu ratkaisun muodostaminen, kokeileminen, kuinka ratkaisut toimivat. Myös konstruktion oikeudellisuus sekä käytetyt teoriakytkennöt ja ratkaisun uutuusarvo tulee

osoittaa. Lopuksi tarkastellaan ratkaisun soveltuvuusalueen laajuutta. Yleisin muoto toimintatutkimuksessa on yleisötutkimus. (Oppariapu n.d.)

Yleisötutkimus vaatii tekijältään huolellisuutta sekä osaamista. Tyypiltään yleisötutkimus on soveltava tutkimus, jossa virheelliset tutkimustulokset haittaavat kehittämistyötä. Tässä tutkimustyyppissä voidaan hyödyntää sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista menetelmää, joiden tarve muotoutuu tutkimuskysymyksen mukaan. Tutkimustuloksia voidaan parantaa erilaisia keinoja yhdistelemällä. Tutkimuskysymys tulisi pitää selkeänä ja yhtenäisenä, joka muodostuukin usein haasteeksi. (Oppariapu n.d.)

Yleisötutkimuksessa on tärkeää, että tulokset voidaan yleistää koko perusjoukkoa koskeviksi, koska menetelmät ovat usein kvantitatiivisia. Mukavuusotantaa olisi vältettävä, koska yleisötutkimuksessa otannan suunnittelu ja toteutus ovat tärkeitä. Yleisötutkimukseen kuuluu kahdeksan vaihetta, joihin kuuluu tunnistaa kehittämistarpeet, määrittää tutkimuskysymykset, valita tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmä, laatia tutkimussuunnitelma, kerätä tutkimusaineisto ja aineisto, vastata tutkimuskysymyksiin sekä soveltaa tutkimustuloksia käytäntöön. (Oppariapu n.d.)

Mielestämme toimintatutkimus sopii opinnäytetyöhömmen erinomaisesti, sillä se kuvaa hyvin tätä projektia. Haluamme ennen kaikkea kehittää meidän ammatillista osaamistamme ja toimintaa, mutta samalla myös päiväkodin näkemystä musiikista oppimisen välineenä. Haluamme opinnäytetyöhömmen teorian lisäksi myös käytäntöä, koska mielestämme todella hyvä tapa oppimiselle on se, että teoria ja käytäntö ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Toivomme, että annoimme päiväkodin arjelle uudenlaista ymmärrystä etenkin musiikkiin liittyen.

Yleisötutkimuksen työvaiheet ovat samat kuin meidänkin opinnäytetyömme vaiheet. Nämä kaikki seitsemän ensimmäistä vaihetta tulee suoritettua opinnäytetyötä tehdessä, ja viimeisen vaiheen voimme toteuttaa työelämässä myöhemmin, jossa voimme soveltaa tuloksia käytännössä. Yleisötutkimukselle ominaista on,

että sen suorittaminen vaatii osaamista ja huolellisuutta. Sitä myös me tarvitsemme opinnäytetyötä sekä toiminnan toteutusta suorittaessa.

2.3 Toiminnallinen opinnäytetyö

Valitsimme opinnäytetyöhömmä toteutustavaksi toiminnallisen menetelmän, koska halusimme päästä kokeilemaan käytännössä niitä asioita, joita olemme kirjallisuudesta oppineet. Halusimme myös päästä kokeilemaan näitä menetelmiä ja asioita käytännössä, koska jos ne ovat toimivia, voimme hyödyntää niitä myöhemmin työelämässä. Tutkimuskysymyksiä toiminnallisessa opinnäytetyössä selvitämme, miten musiikkia voidaan hyödyntää oppimisen tukena ja miten musiikki on huomioitu varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tavoitteina meillä on saada ammatillisia valmiuksia ja menetelmiä työelämää varten sekä kehittää ryhmänohjaustaitojamme. Haluamme saada lisää tietoa musiikkikasvatuksen menetelmistä ja siitä, mitä varhaiskasvatussuunnitelmat määräävät musiikin osalta varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on myös tarjota päiväkodin väelle jotain uutta liittyen musiikkikasvatukseen.

Opinnäytetyön voi tehdä toiminnallisena, jos opinnäytetyön tekeminen ja siinä ammatillisen osaamisen ja kypsyyden osoittaminen pelkästään kirjallisena tuntuu rajoittavalta. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena tehdään jonkinlainen toiminnallinen tuotos. Esimerkiksi voidaan käytännön toiminnan kautta ratkaista jokin ongelma, kehittää jotain alan käytäntöä tai kuvailla jokin prosessi ja analysoida sen vaiheita. Toiminnallisen osuuden lisäksi kyseiseen opinnäytetyömalliin kuuluu kuitenkin aina prosessia refleктоiva kirjallinen osio. (Metropolia 2012.)

Eryteisesti aikataulutus on tärkeää opinnäytetyössä, joka tehdään toiminnallisena. Usein työn suunnittelu vie enemmän aikaa kuin kirjallinen osuus. Lisäksi tärkeää on se, että liittää käytännön osion osaksi oppimisprosessia ja näin ollen pystyy perustelemaan ja erittelemään osaamista käytännössä. Kirjallista osiota tehdessä tärkeää on miettiä aihepiirin rajaamista sekä sitä, kuinka aihetta käsittelee. Kirjallisen osuuden teemat kannattaa valita jo hyvissä ajoin, vaikka idea opinnäytetyöhön lähtisikin toiminnallisesta näkökulmasta. (Metropolia 2012.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tekoon kuuluu ideointivaihe, suunnitteluvaihe, tiedonkeruu- ja toteutusvaihe, analysointivaihe sekä raportointivaihe. Ideointivaiheessa olisi hyvä löytää sellainen aihe, joka olisi ajankohtainen ja mahdollisesti palvelisi toimeksiantajaa. Toki myös aiheen tulee olla sellainen, että se kiinnostaa itse opinnäytetyön tekijää. Ensimmäisenä on päätettävä kohderyhmä, jolle toiminnallisen opinnäytetyön toiminnallinen osuus suunnataan. (Luukkonen & Lindeman 2013, 15—16.) Meidän kohderyhmäksemme muotoutui 3-5 –vuotiaat lapset, jolloin suunnittelimme toimintamme heidän ikäryhmälleen sopivaksi. Muun muassa pystyimme laulamaan ja leikkimään vaativampia lauluja, mitä olisimme pystyneet esimerkiksi alle 3-vuotiaiden ryhmässä.

Suunnitteluvaiheessa luodaan toimintasuunnitelma, jonka avulla tiedostetaan idea ja tavoitteet. Sen avulla voidaan selvittää itselle mitä, miksi ja miten tehdään. Toimintasuunnitelmaan on hyvä sitoutua, jolloin se myös auttaa saavuttamaan työn tavoitteet ja johdonmukaisen etenemisen. Suunnitelma auttaa tutkijaa pysymään tutkimassaan aiheessa. (Luukkonen & Lindeman 2013, 19.) Kun olimme päättäneet aihealueen ja sen, mitä haluaisimme tehdä, teimme opinnäytetyösuunnitelman. Siihen kirjasimme pohjateoriaa opinnäytetyömme aiheista, sen tarkoituksesta ja tavoitteista, toteutustavasta, aikataulusuunnitelmasta, resursseista ja kustannuksista sekä työn eettisyydestä ja luotettavuudesta. Suunnitelma hyväksyttiin opinnäytetyötämme ohjaavilla opettajilla. Virallisen tutkimusluvan haimme Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluista varhaiskasvatusjohtajalta. Liitimme hakemukseen opinnäytetyömme suunnitelman.

Lasta tutkiessa päiväkodissa tarvitaan aina lupia hallinnon eri tasoilta riippuen tutkimuksen luottamuksellisuudesta sekä laadusta ja laajuudesta. Luvan voi hakea esimerkiksi keskusvirastosta, ministeriöstä, kunnan asianomaiselta lautakunnalta tai yksikön johtajalta. Vasta silloin, kun luvat on myönnetty, voi alkaa suunnittelemaan tutkimuksen käytännön toteutusta esimerkiksi lastentarhanopettajan kanssa. (Ruoppila, Hujala, Karila, Kinos, Niiranen & Ojala 1999, 33—35.)

Tutkimuslupahakemukseen on liitettävä mukaan tutkimussuunnitelma sekä sen liitetiedostot, joista saadaan selville kaikki tiedonhankintamenetelmät, joita tutkimuksessa käytetään. Tutkimusluvan käsittelyä voi edistää esittämällä perusteita siitä, miten tutkimus hyödyttää organisaatioita, joilta lupa pyydetään. Tutkimuslupahakemusta tehdessä täytyy osoittaa, kuinka lasten tiedot suojataan tutkimuksen aikana. Koska organisaatiolla, joka vastaa lapsen kasvatuksesta ja hoidosta on vastuu lapsesta, täytyy organisaation tietää, millaista tietoa tutkija hankkii lapsista ja mitä hän tekee tiedon saamiseksi sekä miten tutkija turvaa niin lapsen kuin instituution tai organisaationkin anonymiteetin. Tutkimuslupahakemus viimeistellään välttämättömillä allekirjoituksilla, jotka tekevät tutkimuksen ohjaaja sekä opiskelijat itse. Tällöin on selvää, että hakemusta on harkittu perusteellisesti tutkimuksen tarpeellisuuden näkökulmasta ja tutkimus toteutuu tutkimussuunnitelman mukaisesti. (Ruoppila, Hujala, Karila, Kinon, Niiranen & Ojala 1999, 33—35.)

Tiedonkeruu- ja toteutusvaiheessa tutkimuksellisten menetelmien käyttö toiminnallisessa opinnäytetyössä ei ole välttämätöntä, koska siitä johtuen työstä voi tulla liian laaja. Toiminnallinen opinnäytetyö eroaa tutkimuksellisesta opinnäytetyöstä siten, että siinä ei ole välttämätöntä analysoida järjestelmällisesti ja tarkasti laadullisella tutkimuksella kerättyä aineistoa, vaan suuntaa antava tieto usein riittää. Kaikenlainen aineisto täytyy kuitenkin analysoida sekä muuttaa havainnoitavaan ja tutkittavaan muotoon luokitellen ja ryhmitellen. (Luukkonen & Lindeman 2013, 22.)

Toteutusvaiheessa pidimme musiikki aiheisia tuokioita, joihin sisällytimme kolme eri päiväkodissa toteutettavaa toimintaosa-aluetta, jotka mainitaan myös valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Näitä ovat musiikillinen ja kuvallinen ilmaisu sekä liikuntakasvatus (Opetushallitus 2018, 42). Halusimme toteuttaa nämä toimintatuokiot varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta, koska varhaiskasvatussuunnitelma on niin tärkeässä roolissa osana varhaiskasvatusta ja lähes kaikki toiminta päiväkodissa pohjautuu jollain tavalla siihen. Näin ollen pidämme tärkeänä sitä, että pohjaamme toiminnan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Yhdellä toimintatuokiolla ohjasimme musiikkiliikuntaa, jonka pidimme 3-4 -vuotiaille.

Toisella tuokiolla teimme musiikkimaalausta, jonka puolestaan pidimme 4-5 -vuotiaille. Kolmas tuokio sisälsi musiikkihetken, jolloin lauloimme ja soitimme soittimia. Kolmannelle musiikkituokiolle osallistuivat kaikki Lottien lapset, mutta pidimme sen kahdessa eri ryhmässä. Musiikkiliikuntatuokiolla liikuimme musiikin tahtiin eri tyyleillä, kuten marssien sekä hiippaillen, ja musiikin pysähtyessä lapset juoksivat määrätylle muotopalalle. Leikimme lisäksi karhu nukkuu -leikkiä. Musiikkimaalauksessa muodostimme lapsista parit, jotka saivat kartongin, jota he pitivät molemmista päistä kiinni. Kaadoimme eri värisiä maaleja kartongille, jonka jälkeen laitoimme musiikin soimaan ja lapset alkoivat liikuttamaan kartonkia sen mukaan, onko musiikki nopeaa vai hidasta. Maalin valuessa siitä muodostui taideos.

Analysointivaiheessa on pyrkimyksenä saada teoreettinen kokonaisuus tutkimusaineistosta. Analyysin toteuttamiseen tai lopputulokseen ei tulisi olla vaikutusta aikaisemmillä tutkittavaa ilmiötä koskevilla havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla, koska analyysin tulisi olla aineistolähtöistä. Analyysin teossa tulisi hyödyntää teoriaa. (Luukkonen & Lindeman 2013, 23.) Esimerkiksi me käytämme teoriaa musiikillisesta kehityksestä hyväksemme opinnäytetyömme toiminnan analysoimisessa.

Raportointivaiheessa opinnäytetyöhön tulee liittää määrittely ammattialan käsitteistä sekä aiempien tutkimusten pohjalta argumentointi. Raportissa on oltava sopivan verran lähteitä sekä tietoperustana aihealueesta aikaisempia tutkimuksia. Lähteiden on oltava tekstissä viitattuna sekä lueteltuna lähdeluettelossa. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön on lisäksi sisällytettävä kuvaus toiminnallisen osuuden toteuttamisesta, jossa mainitaan, mitä ja miksi on tehty. Opinnäytetyöraportin tulisi näyttää lukijalle kirjoittajan ammattitaitoa ja sen kielen tulisi olla ammattimaista. (Luukkonen & Lindeman 2013, 25.) Me pyrimme jäsentelemään opinnäytetyömme rakenteen loogisesti. Ensin nostamme esiin opinnäytetyömme viitekehyksen, jonka jälkeen kerromme tutkimuskysymykset ja -tehtävät. Tämän jälkeen pohdimme työn eettisyyttä. Seuraavaksi kuvaamme toteutusprosessia ja sen tuloksia. Lopuksi on pohdintaa opinnäytetyöstämme.

2.4 Analyysimenetelminä fenomenologinen ja hermeneuttinen analyysi

Analyysimenetelmillä tarkoitetaan tutkijan työskentelyä tietyistä näkökulmista katsottuna (KvaliMOTV 2019a). Meillä tässä opinnäytetyössä laadullisina analyysimenetelminä ovat hermeneuttinen analyysi sekä fenomenologinen analyysi. Nämä kaksi analyysimenetelmää voidaankin yhdistää yhdeksi nimeksi; fenomenologis-hermeneuttinen analyysi. (Koppa 2015a.) Fenomenologis-hermeneuttisessa analyysimenetelmässä kaikista olennaisimmat käsitteet ovat merkitys, yhteisöllisyys sekä kokemus (Rissanen & Tolonen 2015, 12).

Hermeneuttisessa analyysissa tarkoituksena on ihmisen kulttuurin, toiminnan, taideteoksen tai tekstin merkityksen syvällinen ymmärtäminen. (Koppa 2015b.) Hermeneuttisen analyysimenetelmän avainkäsitteitä ovat esiymmärrys sekä hermeneuttinen kehä (Rissanen & Tolonen 2015, 12). Hermeneuttisen kehän avulla pyritään ymmärtämiseen. Hermeneuttisessa kehässä yksityiskohtien tulkinnalla on merkitystä kokonaisuuden tulkinnassa ja kohteiden tulkitsemisen tulosten uudelleen tulkitseminen johtaa yhä laajenevaan ymmärrykseen tutkimuskohteista. (Koppa 2015b.)

Koska ymmärrys ei synny koskaan tyhjästä, on kaiken takana esiymmärrys. Ymmärtämisellä tarkoitetaan tulkintaa ja sen taustalla on aiemmin ymmärretty. (Rissanen & Tolonen 2015, 12.) Ensimmäiseksi hermeneuttisessa analyysissä tutustutaan omaan aineistoon ja tunnistetaan omat alkutulkinnat. Tämän jälkeen palataan aineistoon uudelleen, jotta omaa tulkintaa voidaan syventää ja esitulkintoja voidaan tarkastella mahdollisimman kriittisesti. Hermeneuttinen kehä onkin tutkijalle väline, jolla hän hakee tietoa ja pystyy tutkimaan keräämästään aineistosta tekemiään havaintoja yhä uudelleen. (Seppelvirta 2014, 3—4.) Hermeneuttinen analyysitapa toimii perustana monien tieteenalakohtaisten muotojen ja sisältöjen aineistojen ja analyysien lähiluvussa. (Koppa 2015b.)

Fenomenologinen analyysi puolestaan pohjautuu välittömien havaintojen tekemiseen sekä tutkimuskohteesta saadun kokemuksen reflektointiin ja pohdintaan.

Tutkimuskohdetta lähestytään ilman ennakko-oletuksia, määritelmiä tai teoreettista viitekehystä. Fenomenologisessa analyysissä voidaan tarkastella myös tutkijaa itseään ja hänen kokemuksiaan sekä ymmärrysprosessiaan. (Koppa 2015a.)

Fenomenologis-hermeneuttisessa analyysimenetelmässä tutkitaan siis kokemuksia, ja näin ollen se on laadullista tutkimusta. Fenomenologisen tutkimuksen muoto on aina ainutlaatuinen. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen tutkimus on yksilöllinen kokemusta tutkiva prosessi, johon vaikuttaa itse tutkija. Tutkija kyseenalaistaa omat tulkintansa ja tavoitteena on tarkentaa näitä tulkintoja kohti objektiivisempaa muotoa. Kun tutkija tutkii kokemusta, hän pyrkii kuvaamaan tätä ilmiötä sellaisena kuin se on. Voidaankin sanoa, että fenomenologian aiheena on tutkia henkilön suhdetta maailmaan, joka ympäröi häntä. Fenomenologiaan kuuluu myös ihmisen suhde elämäntodellisuuteensa. (Seppelvirta 2014, 3.)

Fenomenologista analyysimenetelmää ja tutkimusta on kritisoitu, koska se perustuu tutkijakeskeisyyteen. Tästä johtuen tutkimusta tekevän tutkijan omat ennakkoluulot ja asenteet voivat vaikuttaa tutkimuksen lopputulokseen liian näkyvästi. (Seppelvirta 2014, 4.)

Meidän kohdallamme hermeneuttinen analyysi näkyy niin, että pyrimme analysoimaan ja ymmärtämään syvällisesti opinnäytetyöhön liittyvien asioiden merkitystä meidän ammatilliseen kasvuamme ja kehitykseen. Opinnäytetyöprosessin aikana tutustumme aineistoon ja hermeneuttiselle analyysille ominaiseen tapaan palaamme aineistoon aina uudelleen, jonka avulla voimme syventää tulkin- taamme ja tarkastella sitä kriittisesti.

Fenomenologinen analyysi puolestaan näyttäytyy meidän opinnäytetyössämme niin, että reflektioimme ja analysoimme omaa oppimistamme ja meidän kokemuk- siamme opinnäytetyöprosessissa. Teimme välittömiä havaintoja tuokioidemme aikana sekä reflektioimme niistä saatua kokemusta teorian analysointiin. Pyrimme lähestymään prosessia ilman ennakko-oletuksia, joka tuo omat haasteet muka- naan.

2.5 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyömme toimintatuokioissa lähtökohtana on itsemääräämisoikeuden ja ihmisarvon kunnioittaminen. Pidämme tärkeänä sitä, että vanhemmille kerrottiin ennen tuokioitamme, mitä olemme tulossa tekemään ja miksi. Näin vanhemmat tiesivät asiasta etukäteen ja pystyivät siten tarvittaessa päättämään lapsensa kanssa yhdessä osallistumisesta. Teimmekin päiväkotiin tiedotteen vanhemmille, joka annettiin heidän luettavaksi. Jokaisen tuokiomme jälkeen kysyimme lapsilta palautetta tuokioistamme. Palautteen antaminen oli täysin vapaaehtoista.

Tutkimustoiminnan opinnoista meillä on jäänyt mieleen lause ”eettisyys tutkimuksessa on kaikkea läpäisevä periaate, joka on läsnä tutkijan jokaisessa valinnassa.” Eettisyys on pidettävä mielessä koko opinnäytetyöprosessin ajan aiheen valinnasta lähteiden käyttöön ja merkintään.

Opinnäytetyön tekijää ohjaavat monenlaiset eettiset ja moraaliset ohjeet ja linjaukset koskien muun muassa tutkimusyhteisöä, tutkimuksen kohteena olevia henkilöitä, tutkimuksen rahoittajia sekä yhteiskuntaa. Jos opinnäytetyö tehdään yhteistyössä jonkun toisen tahon kanssa, tulee tehdä opinnäytetyösopimus, jossa sovitaan keskeisistä opinnäytetyön tekemiseen kuuluvista asioista, esimerkiksi aiheesta ja aikataulusta, tulosaineiston omistus- ja käyttöoikeuksista sekä salassa pidettävistä asioista. (Arene 2019.)

Opinnäytetyötä tehdessä tulee pitää mielessä ja kiinnittää erityistä huomiota henkilötietojen käsittelyyn, yksityisyyteen sekä tutkimuskohteiden tietosuojaa. Tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavien henkilöiden itsemääräämisoikeutta. Opiskelijalla tulee olla hallussa muun muassa henkilötietojen käsittelyperusteet sekä osaminen koskien tutkittavan suostumusta. Opiskelijalla tulee olla myös hallussa lähteiden merkintä, sillä aineistona käytettäessä muiden tekemää materiaalia, tulee niiden tekijät, alkuperä sekä lähteet merkitä asian mukaisesti. Tästä on säädetty tekijänoikeuslaissa. (Arene ry 2019.)

Tutkimuksen aineiston kokoamisesta, suunnittelusta, havaintojen raportoinnista ja tulkinnasta sekä käsittelystä vastuussa oleville henkilöille kuuluu tutkimuksen tekijänoikeudet. Näihin oikeuksiin kuuluu, että toisen tekstistä lainatessa käytetään lainausmerkkejä suorissa lainauksissa sekä kerrotaan viittauksen tekijä, julkaisuvuosi sekä sivu, jolta lainaus on otettu. Asiasisältöä lainatessa on kerrottava lähde tai lähteet. Käyttämällä lähdeviittauksia kirjoittaja ilmaisee luottavansa tietolähteeseen sekä antaa tieteellistä tunnustusta viittausta kohtaan. (Ruoppila, Hujala, Karila, Kinos, Niiranen & Ojala 1999, 41—42.)

Tarkoituksena tutkimuksen tekijänoikeuksissa on se, että varmistetaan tieteellisten julkaisujen laatu sekä suojataan oikeudet kirjallisiin, kuvallisiin tai digitaalisiin tieteellisiin ajatuksiin. Jos lainaa jonkun toisen kirjoittajan tekstiä ja jättää kertomatta lähteen, kutsutaan sitä plagiointiksi. Tutkimusten toistaminen, replikointi sekä havaintojen tarkistaminen kuuluvat olennaisena osana tutkimuskulttuuriin ja se on sallittua, kunhan muistaa ilmoittaa lähteen sekä muuttaa lainatun tekstin muotoa. (Ruoppila, Hujala, Karila, Kinos, Niiranen & Ojala 1999, 41—42.)

Toimintatutkimuksen luotettavuus kasvaa, jos osallistujilla on mahdollista ennen tutkimuksen lopullista valmistumista reflektoida kirjoittamaansa tutkimusraporttia. Näkökulma toimintatutkimuksessa on lähempänä tulkinnallista paradigmaa, jonka vuoksi sen luotettavuutta on mahdollista tarkastella kvalitatiivisen tutkimuksen näkökulmasta. Kun tarkastellaan toimintatutkimuksen luotettavuutta, on tärkeää arvioida toiminnan ja tutkimuksen avulla hankittuja valmiuksia ja taitoja. Tämän avulla voidaan paremmin hallita tilanteita, jotka ovat olleet tutkimuksen kohteina. Kvalitatiivisen luotettavuuden arvioinnissa tulisi ottaa huomioon paikka, aika, kieli, sosiaalinen tilanne sekä intiimiys. (Metodix 2004.)

Kvalitatiivisessa tutkimusotteessa totuusteorioina on koherenssiteoria sekä pragmaattinen teoria. Koherenssiteoriassa kuvataan väitteen johdonmukaisuutta sekä logiikkaa. Pragmaattisessa teoriassa taas tiedon käytännöllisiä seurauksia. Pragmaattisen teorian mukaan väite on totta, jos se käytännössä itse osoittaa totuudellisuutensa. Kvalitatiivisessa tutkimusotteessa tiedon objektiivinen saataavuus on relativismi. (Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuudella on kaksi eri tasoa. Tekninen taso pitää sisällään yksityiskohdat eri tutkimusmenetelmien käytössä. Tieteenfilosofisen ja epistemologisen tason mukaan samoja luotettavuusarvioita ei voida käyttää, koska perusolettamukset ovat erilaisia. Kvalitatiivisessa tutkimusotteessa totuusarvoa ja pysyvyyttä mitataan vastaavuudella eli tutkijan rekonstruktiot vastaavat alkuperäisiä konstruktioita. Yleistettävyyteen liitetään siirrettävyys eli tulosten hyödyntäjän on arvioitava, onko tutkimus – ja sovellutusympäristön tulokset siirrettävissä ja ovatko ne samanlaisia. (Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi.)

Tulosten pysyvyys eli kvalitatiivisessa tutkimusotteessa debendability tarkoittaa sitä, että yksilön tiedotus lisääntyy tutkimuksen edetessä. Totuudellisuus kvalitatiivisessa tutkimusotteessa vastaa tutkijan subjektiivisuutta, erilaisia näkökulmia, rehellisyyttä sekä tulosten vahvistettavuutta. (Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi.)

3 MUSIIKKI VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Varhaiskasvatus ja sen merkitys lapsen kehityksessä

Varhaiskasvatus on lapsen tavoitteellista ja suunnitelmallista kasvatusta, jossa yhdistyy opetus ja hoito. Tavoitteena on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen sekä hyvinvoinnin edistäminen. Paikkoja varhaiskasvatuksen järjestämiselle ovat muun muassa päiväkodit, perhepäivähoito sekä esimerkiksi erilainen kerhotoiminta. Kaikilla alle kouluikäisillä on oikeus varhaiskasvatukseen, josta kuitenkin vanhemmat päättävät. (Opetushallitus 2019a.)

Viime aikaisten tutkimusten mukaan varhaiskasvatus vaikuttaa pitkälle lapsen ja nuoren elämässä. Varhaiskasvatuksen avulla luodaan lapsen oppimiselle tukeva pohja. Tällä tarkoitetaan sitä, että varhaiskasvatuksessa tuetaan jokaisen lapsen henkilökohtaista kehittymistä. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen avulla mahdollistetaan lapsille muun muassa mahdollisuuksia yhdessä oppimiseen. Osallistuminen varhaiskasvatukseen vaikuttaa lapsen myöhäisempään koulutukseen positiivisesti sekä antaa lapsille tasa-arvoiset mahdollisuudet koulutusvalintoihin sekä asemaan yhteiskunnassa. (Koivula, Siippainen & Eero-Pennanen 2017, 8.)

Varhaiskasvatus Suomessa perustuu Lapsen oikeuksien julistukseen. Tämän 31. Artiklassa sanotaan sopimusvaltioiden tunnustavan lapsen oikeutta vapaa-ajan, lepoon, iän mukaiseen leikkiin ja virkistystoimintaan sekä vapaata osallistumista taiteisiin ja kulttuurielämään. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukainen arvoperusta musiikin ja muiden taideilmaisun osien kuulumisesta jokaisen lapsen perusoikeuksiin perustuu myös tähän artiklaan. Päiväkodissa toiminta ei perustu pelkästään kasvatukseen ja hoitoon, vaan myös kulttuuriseen kokemukseen. (Hujala, Turja & Ruokonen 2017, 121.)

Uudet varhaiskasvatustilat (2015 ja 2018) sekä varhaiskasvatuksen siirtyminen opetus- ja kulttuuriministeriön alaiseksi vuonna 2013 ovat vaikuttaneet varhaiskasvatuksen asemaan yhteiskunnassa. Asema on vakiintunut sekä selkiytynyt

kasvatus- ja koulutusjärjestelmän ja elämänkaaren mittaisen oppimisen ensimmäiseksi vaiheeksi. Lisäksi periaatteet ja asenteet varhaiskasvatusta kohtaan ovat muuttuneet. Tämä näyttäytyy erityisesti siten, että lapsi on varhaiskasvatuksen keskiössä uudistetulla tavalla. Aikaisemmin varhaiskasvatus nähtiin vanhempien oikeutena saada lapsi päivähoitoon ja näin tukea kotikasvatukseen. 2015 uudistuneen varhaiskasvatustlain myötä tämä on kuitenkin muuttunut lapsen oikeudeksi päästä korkeatasoisen varhaiskasvatuksen piiriin. Korkeatasoisella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan sitä, että tuetaan lapsen kehitystä, kokonaisvaltaista kasvua, edellytyksiä oppimiselle sekä oppimisen edistämistä ja tasa-arvon toteutumista koulutuksessa. (Koivula, Siippainen & Eerola-Pennanen 2017, 8–9.)

Tutkimme oman kotipaikkakuntamme Oulun varhaiskasvatustarjontaa. Oulussa jokaisella lapsella on oikeus päivähoitoon vähintään 20 tuntia viikossa. Jos vanhempi/vanhemmat ovat töissä tai opiskelevat, on lapsella oikeus kokopäivähoitoon. Voidaan myös arvioida perhetilanteen tai lapsen tuen tarpeen mukaan, tarvitaanko varhaiskasvatusta enemmän kuin 20 tuntia viikossa. (Oulun kaupunki 2019b.)

3.2 Musiikki osana varhaiskasvatussuunnitelmaa

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma on Opetushallituksen laatima valtakunnallinen määräys, josta on säädetty varhaiskasvatustlaissa. Määräyksen mukaan laaditaan varhaiskasvatussuunnitelmat ja toteutetaan varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan valtakunnallisesti ja siihen pohjautuen paikallisesti sekä yksilöllisesti lapsikohtaisesti. (Opetushallitus 2018, 3.) Uusin varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu ja päivitetty vuonna 19.12.2018, koska sen tuli perustua uuteen varhaiskasvatustlakiin. Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma on päivitetty ja otettu käyttöön vuonna 2019 elokuussa. Ensimmäiset valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat tulleet opetushallituksen määräämänä 18.10.2016, ja siihen

perustuvat paikalliset suunnitelmat on otettu käyttöön 1.8.2017. (Opetushallitus 2019b.)

Varhaiskasvatussuunnitelman tehtävänä on antaa tukea ja ohjausta varhaiskasvatussuunnitelman järjestämiseen, kehittämiseen ja toteuttamiseen. Suunnitelmalla pyritään edistämään yhdenvertaista ja laadukasta varhaiskasvatusta koko maassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sisältävät varhaiskasvatuksen keskeiset tavoitteet ja sisällöt, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien yhteistyöhön liittyvät asiat, monialaisen yhteistyön sekä sisällön lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta. (Opetushallitus 2018, 3—4.)

Sekä varhaiskasvatussuunnitelman että esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan musiikillisen ilmaisun tavoitteena on myönteisten musiikillisten kokemusten tuottaminen lapsille sekä kiinnostuksen ja suhteen vahvistaminen musiikkiin. Kokemuksia erilaisista äänistä ja musiikista saadaan muun muassa elämyksellisen kuuntelun sekä ääniympäristön havainnoinnin kautta. (Hujala, Turja & Ruokonen 2017, 123.)

Lapsi oppii leikinomaisen musiikkitoiminnan avulla hahmottamaan musiikkia sekä äänen tasoa, kestoa, voimaa ja sointiväriä. Varhaiskasvatuksessa sekä esiopetuksessa monipuolinen musiikkiin liittyvä toiminta on keskeistä. Lasten kanssa musiikillista toimintaa toteutetaan loruillen, laulaen, soittaen, kokeillen erilaisia soittimia, liikkumalla musiikin tahtiin sekä kuuntelemalla musiikkia. (Hujala, Turja & Ruokonen 2017, 123.)

Oulun varhaiskasvatussuunnitelmassa (Oulun kaupunki 2019a, 71) yhdeksi osaluueksi on määritelty "ilmaisun monet muodot". Musiikkikasvatus varhaiskasvatuksessa on sisällytetty tähän osioon kuvallisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun rinnalla. Musiikin avulla lapsille annetaan kokemuksia musiikin perussykkeestä, kehosoitamisesta sekä sana..rytmeistä. Lapsille annetaan vapaus ja heitä tuetaan käyttämään mielikuvitustaan ja kertomaan musiikista heränneitä mietteitä sekä tunteita muun muassa kuvallisesti, tanssien tai kertomalla ilmaisten.

Lapset pääsevät myös tekemään musiikkia yhdessä. Lisäksi pienien musiikkiesitysten harjoitteluprosessi sekä esiintymistilanteet kuuluvat päiväkodin musiikki-toimintaan, ja näin pyritään luomaan lapsille onnistumisen tunteita ja iloa musiikin osalta.

Oulussa kulttuuri on nostettu yhdeksi varhaiskasvatuksen painopisteeksi ja sen tarkoituksena on kehittää lapsen ilmaisua taiteen ja kulttuurin näkökulmasta. Tavoitteena on myös, että lapset pääsisivät tutustumaan taiteenaloihin sekä kulttuuriperintöön monipuolisesti. Varhaiskasvatussuunnitelmaan on luotu Kulttuuri varhaiskasvatuksessa –juliste, jossa tuodaan julki kulttuurikasvatuksen muotoja ja tasoja erilaisissa oppimisympäristöissä, kuten päiväkodissa. Julisteessa on mainittu musiikki ja säveltaide taiteen ja kulttuurin alana. Kulttuuria tuodaan esiin päiväkodeissa myös vierailijoilla, jotka edustavat eri taiteen aloja. (Oulun kaupunki 2019a, 73.)

Oulun varhaiskasvatussuunnitelmassa (Oulun kaupunki 2019a, 74—75) on myös osio ”minä ja meidän yhteisömme”, joka pitää sisällään lasten eettisen kasvatuksen, mediakasvatuksen, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä katsomuskasvatuksen. Näiden asioiden käsittelyssä voidaan hyödyntää monipuolisesti satujen, kuvataiteen, leikkien ja vierailujen lisäksi musiikkia. Esimerkiksi musiikkia voidaan käyttää apuna, kun lasten kanssa perehdytään lähiyhteisön menneisyyteen ja vaikkapa heidän isovanhempiensa lapsuuteen. Tällöin voidaan esimerkiksi tutustua isovanhempien lapsuuden musiikkiin tai leikkeihin.

Musiikki on nostettu esiin myös Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman (Oulun kaupunki 2019a, 82—83) osiossa ”kasvan, liikun ja kehityn”. Tässä yhteydessä musiikki on tuotu esiin musiikkiliikunnan muodossa, jossa lapsille annetaan kokemuksia erilaisista liikuntaleikeistä niin yksin kuin parin tai ryhmänkin kanssa liikkuen. Liikuntakasvatus onkin monipuolisena, suunnitelmallisena ja tavoitteellisena toteutettuna lasten kannalta mieluisin tapa oppia uutta. Oulun kaupunki tekee yhteistyötä kaupungin liikuntapalveluiden kanssa, joka tukee ja edesauttaa osaltaan varhaiskasvatuksen liikuntakasvatusta.

3.3 Lapsen oppimisen ikäkaudet ja oppimistavat

Lapsi oppii, kehittyy ja kasvaa nopeasti. Jokaiselle ikäkaudelle kuuluu omat kehitysvaiheensa. Perehdymme hieman enemmän 3-5 -vuotiaiden lasten kehitysvaiheisiin, sillä pidimme tuokiot sen ikäisille lapsille.

3-4 -vuotiailla lapsilla on yleensä rikas mielikuvitus. 3-vuotiaasta ylöspäin lapsen liikunnalliset perustaidot vahvistuvat, jolloin lapsi oppii yhdistelemään erilaisia liikunnallisia taitoja, esimerkiksi juoksemaan ja heittämään yhtä aikaa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019a.) 4-5 -ikävuosina lapsi oppii huomioimaan muita ihmisiä enemmän. Sorminäppäryys sekä yhteistyö silmän ja käden välillä kehittyy. Lapsen mielikuvitus kehittyy tällä ikäkaudella, joka voi aiheuttaa myös tietynlaista pelkoa lapselle. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019b.)

Lapsilla on erilaisia tapoja oppimiselle, kuten esimerkiksi lukeminen, kuunteleminen tai tekeminen. Toiset taas oppivat ongelmälähtöisyyden kautta, joka on hitain oppimistapa. Televisio, internet, erilaiset pelit sekä harrastukset opettavat lapsille paljon. Omanikäisten toimintamallit ja kieli auttavat lasta sisäistämään asioita. Lapsen oppiminen perustuu myös lapsen omaan motivaatioon. (Opetushallitus.)

3.4 Kasvattajan rooli lapsen oppimisen tukena

Kasvattajan rooli oppimisen tukena on merkittävä. 3-4 –vuotiaat tarvitsevat aikuisen apua muun muassa pettymysten ja epäonnistumisten käsittelyyn, rajojen asettamiseen sekä joskus myös leikin rauhoittamiseen. Kasvattajan rooli on siis tärkeässä osassa tällä ikäkaudella. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019a.)

4-5 –vuotiaat puolestaan tarvitsevat tukea ja erityisesti rohkaisua aloitteellisuuteen, sosiaaliseen ja moraaliseen kehitykseen sekä itsenäiseen leikkiin. 3-4 –vuotiaiden lisäksi myös 4-5 –vuotiaat tarvitsevat rajojen asettamista. Rajat auttavat lapsen kehityksen ja kasvun suojaamisessa sekä tuovat lapselle turvallisuudentunnetta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019b.)

Kasvattajan tehtävänä on esimerkiksi pitää huolta lapsen monipuolisesta ja säännöllisestä syömisestä, riittävästä yöunista sekä harrastuksista. Näihin lukeutuvat myös säännölliset arkirytmit. Näin taataan lapselle hyvä oppimisen laatu. Se, että kasvattaja on kiinnostunut lapsen oppimisesta, on erittäin tärkeää lapselle. On tärkeää, että lapsi kohdattaisiin aina omana itsenään, eikä vertailtaisi muihin. Kasvattajan roolissa tärkeässä osassa on rohkaisu ja kannustaminen, etenkin lapsen kohdatessa epäonnistumista. (Peda.net 2019.)

Aikuisen vastuulla oleva tunneilmapiiri on aikuisen ja lasten välisen vuorovaikutuksen tärkein asia. Kun tunneilmapiiri on hyvä, kokevat lapset arvostusta ja välittämistä sekä olevansa turvassa. Ilmapiirin ollessa välittävä pääsevät lapset syventymään ja keskittymään tekemisiinsä. (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003, 85.)

Tausch ja Tausch (1977) ovat tutkineet toimintatapoja, joita hyvät kasvattajat omaavat. Tällaisia ominaisuuksia ovat lämpö, kunnioitus ja huomioonottaminen. Näillä tarkoitetaan sitä, että lasta arvostetaan, hänestä ollaan kiinnostuneita, häntä rohkaistaan ja osoitetaan luottamusta, käsitellään hienotunteisesti ja kohdellaan lasta ystävällisesti. Ominaisuuksiin kuuluu myös ymmärtäväisyys, arvostelemattomuus sekä eläytyminen. Kasvattajan tulee olla myös aito ja vilpitön sekä kiinnittää huomiota ei-komentelemaan ja edistäviin tekoihin. Eli tarjotaan virikkeitä sekä annetaan tilaa oma-aloitteisuuteen ja päätöksentekoon. (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003, 86—87.)

Useat musiikkipedagogit ovat korostaneet varhaisiän merkityksellisyyttä lapsen musiikilliseen kehitykseen. Kodilla ja päiväkodilla on lapsen kasvatuksessa suuri rooli myös musiikkikasvatuksen osalta. Kodályn musiikkikasvatusfilosofian mukaan lapsilla on oltava oikeus ja mahdollisuus saada musiikkikasvatusta, joka on heidän ikä- ja kehitystasolleen sopivaa. Jotta tässä onnistuttaisiin, tulisi lastentarhanopettajat kouluttaa varhaisiän musiikkikasvattajiksi. (Hujala, Turja & Ruokonen 2017, 121.)

3.5 Musiikki ja sen vaikutukset ihmisessä

Musiikki koostuu kahdesta peruselementistä, jotka ovat ääni ja rytmi. Musiikissa tärkeää ovat myös dynamiikka sekä rakenne. Musiikilla pyritään herättämään kuulijassa tunteita ja ajatuksia. Musiikin tulkitseminen on yleensä yksilöllistä, mutta myös kulttuurista. (Tieto talteen ry musiikki 2019.)

Tapahtuvilla asioilla on oma järjestyksensä, alku ja loppu, kesto ja sisältö. Niin myös musiikilla on oma muotonsa. Musiikin kokonaisrakenteeseen eli muotoon liittyy tempo eli musiikin etenemisnopeus, melodia eli sävelkorkeus ja sen vaihtelut, kesto, sointiväri eli äänen väri, harmonia eli samanaikaisesti soivien äänten kokonaisuus, dynamiikka eli äänen voimakkuus ja voimakkuuden vaihtelut sekä rytmi eli musiikin syke ja pulssi. Kaikki nämä osatekijät ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1998, 23.)

Musiikki perustuu elämykseen, joka kuullaan sekä värähtelyjen aistimiseen. Jotta musiikkia voidaan kuulla korvin, tarvitaan ääni tai ääniä. Tällainen ääni voi olla esimerkiksi musiikillinen ääni. Musiikillisissa äänissä on jokin tietty sävelkorkeus, jolla ääni soi. Sävelmän eli melodian hahmottuessa, pystyy siitä erottamaan sävelkorkeuden vaihtelut. Lisäksi musiikillisiin ääniin, kuten myös mihin tahansa muihin ääniin, kuuluu äänettämiä kohtia eli taukoja, ja niillä on oma kestopensa. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1998, 23.)

Äänillä on myös oma sointivärinsä, joka kantautuu korviin, kun ääni ylittää tietyn voimakkuuskynnyksen. Dynamiikka eli äänen voimakkuuden vaihtelu voi tapahtua todella hiljaisella teholla, mutta myös todella voimakkaalla. Harmoniassa äänet soivat yhtä aikaa ja muodostavat yhdessä niin sanotun sointutausta. Joskus tämä saattaa kuulostaa riitasointuiselta, joka johtuu äänten ominaisuuksista eli siitä, miten samalla hetkellä soivien äänien sointivärit ja sävelkorkeudet ovat suhteessa toisiinsa. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1998, 23.)

Musiikin selkäranka on rytmi ja perussyke. Rytmii voi vaihdella kappaleen aikana tai pysyä samana. Rytmii vaikuttaa siihen, onko musiikki esimerkiksi tangoa, valssia vai jenkkaa. Musiikissa on aina tietty nopeus eli tempo. Myös tempo voi vaihdella musiikkikappaleen aikana, kuten hidastamalla, nopeutumalla tai pysymällä samana. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1998, 23.)

Musiikin havaitsemisessa, tuottamisessa ja kokemisessa aktivoituvat monet aivoalueet, joita ovat kuulo- ja näköhavainnot, tarkkaavaisuus, tunteet, muisti sekä liike- ja tuntoaistimukset. Havaittu on, että musiikki vaikuttaa mielialoihin ja tunteisiin sekä niiden säätelyyn. Tunteisiin vaikuttavat muun muassa musiikissa olevat elementit, kuten tempo, rytmi ja sävellaji. Ihmisessä tapahtuu pitkäaikaisia ja välittömiä fysiologisia sekä emotionaalisia muutoksia musiikkia kuunnellessa. Muutokset vaikuttavat vireystilaan, sykkeeseen, kasvojen ilmelihastentoimintaan sekä tunneilmastoon. Musiikista aiheutuvilla muistoilla ja mielikuvilla voi olla apua ihmisen ongelmien kohtaamisessa. Musiikin avulla voidaan jäsentää erilaisia tuntemuksia, kuten surua ja aggressiota. (Soininen 2015, 7–8.)

3.6 Musiikkikasvatuksen merkitys lapsen kehitykseen

Musiikkikasvatus voi innostaa lasta jatkuvan musiikin harrastamiseen. Varhaisiässä tapahtuvalla musiikkikasvatuksella voidaan tukea lasten itseilmaisun sekä luovuuden kehittymistä. Musiikkikasvatus kehittää lapsen kaikkia kehitysalueita, joita ovat sosiaalinen, kognitiivinen, motorinen sekä emotionaalinen kehitys. (Musiikinopetus Suomessa 2007.)

Musiikki auttaa kehittämään ongelmanratkaisukykyä ja luovaa ajattelua esimerkiksi erilaisten sävellyksprojektien kautta. Musiikin avulla voidaan välittää tietoa eri kulttuuriperinnoistä, jonka kautta vieraat kulttuurit tulevat tutuiksi. Tämän myötä myös kulttuurinen osaaminen kehittyy. (Hujala, Turja & Ruokonen 2017, 122.)

Musiikkikasvatus avaa mahdollisuuksia yksilölliseen ilmaisuun sekä yhteisölliseen vuorovaikutukseen esimerkiksi yhteislaulujen kautta. Musiikilla on vaiku-

tusta myös lapsen monilukutaidolliseen osaamiseen. Tätä edistävät äänten hahmottaminen sekä alkeissymboleihin tutustuminen. Musiikin avulla kaikki pääsevät osallistumaan, sillä kaikille löytyy sopivaa toimintaa sen kautta. Näin jokainen lapsi pääsee vaikuttamaan siihen, että syntyy yhteinen musiikillinen tulkinta. (Hujala, Turja & Ruokonen 2017, 122.)

Varhaisiän musiikkikasvatuksella on tavoitteena, että kaikki lapset saisivat musiikillisia valmiuksia ja taitoja sekä elämyksiä. Varhaisiän musiikinopetuksen tavoitteet on jaettu viiteen eri osa-alueeseen. Näitä ovat musiikilliset, kognitiiviset, sosiaalisemotionaaliset, esteettiset sekä psykomotoriset tavoitteet. (Hujala, Turja & Ruokonen 2017, 123.)

Musiikkikasvatusta voidaan toteuttaa muun muassa musiikkileikkikouluissa, vauvamusikareissa ja päiväkodeissa. Näiden lisäksi sitä on mahdollista toteuttaa kotona lapsen kanssa tai leikkipuistoissa ja kerhoissa erilaisissa leikkitoiminnan muodoissa. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 64.)

Musiikkikasvatus varhaisiässä on aina yhteydessä ympäröivään yhteiskuntaan sekä kulttuuriin. Musiikkikasvatukseen vaikuttavat aina muun muassa lasten ikä ja kehitysvaihe sekä ryhmän koko. Opettaja käyttää työvälineinä hänen arvomaailmaansa, persoonaansa sekä musiikillista minäkuvaansa. Varhaisiän musiikkikasvattajat ovat todenneet, että pienten lasten musiikkikasvatuksessa on kyse aina lapsen kokonaispersoonallisuuden kasvun ohjaamisesta eikä esimerkiksi siitä, että tehtäisiin korkeatasoista taidetta. (Hujala, Turja & Ruokonen 2017, 123.)

3.7 Lapsen musiikillinen kehitys

Soittaminen, laulaminen, tanssiminen ja musiikin kuuntelu ovat lapsen luonnollisia ilmaisun kanavia ja päivittäisiä virkistymisen keinoja. Musiikin avulla lapsi jäsentää ja hahmottaa päivän tapahtumia ja vaihteita sekä kokemuksia. Päivän tapahtumia voidaan esimerkiksi syventää musiikin avulla. Lapsi voi myös kokea musiikin avulla turvallisuudentunnetta. Esimerkiksi perheen muuttaessa paikasta

toiseen, lapsen kotiympäristö ja kaveripiirit vaihtuvat. Siitä huolimatta kodin ja perheen sisäinen musiikki säilyy ja kulkee mukana. Äiti laulaa samaa kehtolaulua, kattilat kolisevat ja vaunujen renkaat nitisevät paikasta riippumatta. Uudessa päiväkodissa saatetaan laulaa myös samoja tuttuja lastenlauluja kuin vanhassa päiväkodissa. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen 1998, 67.)

Tuntemus lapsen kehitysvaiheista muodostaa perustan musiikitoiminnan suunnittelulle. Jokainen lapsi kuitenkin kasvaa ja kehittyy yksilöllisesti, jonka vuoksi on huomioitava, että lasten kehitystaso ja ikä eivät välttämättä vastaa toisiaan. Aivotutkimuksessa on todettu musiikkikasvatuksen vaikuttavan positiivisesti lapsen laaja-alaisen oppimiskyvyn edistämiseen kaikilla oppimisen ja kehityksen tasoilla. Lapsen musiikilliseen kehitykseen on suuri merkitys sillä, kuinka paljon musiikkia esiintyy lapsen oppimis- ja toimintaympäristöissä. (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017, 63—64.)

Lapsen kehityksessä tulee painottaa musiikillisen erottelukyvyn merkitystä. Lapsen osatessa laulaa sävelmän kuta kuinkin oikein ja oikeassa rytmissä ja tehden saman aikaisesti dynamiikan ja tempon vaihtelua, lapsi käyttää erottelukykyään, joka perustuu hänen kuuloonsa. Tällä on merkittävästi vaikutusta lapsen kielelliseen kehitykseen ja auttaa myös lukutaidon kehittymisessä. Jatkuvan taustame-lun sekä –musiikin välttäminen ja ääniympäristön monipuolisuus ja siihen kuuluvien äänten käsittely vaikuttavat erottelukyvyn kehittymiseen. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen 1998, 67—68.)

Haluamme perehtyä juuri sen ikäryhmän musiikilliseen kehitykseen, joille pidimme musiikkituokioita. Tämän vuoksi otamme tarkasteluun erityisesti 3-5 -vuotiaat lapset.

3-4 -vuotiaiden lasten toiminta ja kehitys on edelleen yksilöllistä ja hyvin kokonaisvaltaista. Eri osa-alueiden välillä voidaan nähdä huomattavia eroja. Lapsen olisi tärkeää ymmärtää, että musiikki on myös kieltä ja sitä on yhtä helppoa oppia kirjoittamaan ja kuuntelemaan kuin puhekieltäkin. Laulamiseen ja äänenkäyttöön

liittyen tässä ikävaiheessa lasta tulisi rohkaista olemaan jännittämättä, käyttämään omaa ääntään sekä laulamaan luonnollisesti. Lapsen laulun tukemiseksi laulujen tulisi olla lapselle tuttuja ja helposti ymmärrettäviä. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 115—116.)

Lasta olisi hyvä harjoittaa oman äänen kuunteluun, jonka avulla hän voi tuottaa melodiaa oikein. On tärkeää antaa lapselle kokemuksia sekä yksin että yhdessä laulamista ja sekä säestyksen kanssa että ilman säestystä. Laulamalla kehitetään lapsen melodiatajua sekä kielen intonaation tajua. Lapsen oman äänen hallitseminen ja tuottaminen kasvaa muun kehityksen myötä. Lapsi pystyy hahmottamaan laulun musiikillisia muotoja ja melodisia piirteitä selkeärakenteisilla ja –rytmisillä lauluilla. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 115—116.)

Soittamisen olisi hyvä tapahtua niin, että lapsille tuttuja lauluja säestetään soittimilla, joiden käytön lapsi hallitsee. Soittimia, joiden käytön lapset hallitsevat olisi hyvä hankkia niin paljon, että kaikki lapset voisivat soittaa yhtä aikaa samaa soitinta. Tutustussa uusiin soittimiin voidaan tutkia sen rakennetta ja kuunnella sen ääntä. Lapsella kehittyy näiden myötä rytmi- ja sointiväritaju. Soittamalla laulun rytmistä rakennetta edistetään keskittymiskykyä sekä musiikin muodon hahmottamista. Myös motorisia valmiuksia sekä koordinaatiota voidaan kehittää soittamisen avulla. Soittamisen avulla voidaan opettaa lasta odottamaan omaa vuoroaan ja noudattamaan sääntöjä. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 117.)

Musiikin kuuntelu tulisi aloittaa lyhyistä kuunteluhetkistä, jotka liittyvät tarinaan tai musiikkileikkiin ja aktivoivat lasta. Kuuntelun aiheen tulisi olla mielekästä ja liittyä jotenkin lapsen aiempaan tietoon ja kokemukseen. Lyhyitä sävellyksiä voidaan kuunnella alusta loppuun eri yhteyksissä, jolloin lapselle kehittyy kyky tunnistaa se jossakin toisessa yhteydessä. Kuuntelemalla aikuisen tai toisen lapsen tuottamaa musiikkia lapsi keskittyy siihen, jos esitys ja aihe ovat hänelle kiinnostavia. Lapsi eläytyy musiikkiin ja sen tunnelmaan. Hänen tulisi saada työstää kokeamaansa myös liikunnallisesti, sanallisesti tai kuvallisesti. Yhdistämällä musiikkiin jokin kuva, liikunta tai kehyskertomus lapsi saa monipuolisesti esteettisiä elämyksiä. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 117—118.)

Lapselle onnistumisen tunteen kokemus on erittäin tärkeää. Lapsi toimiikin mielellään yhdessä ryhmän sekä aikuisen kanssa. Tässä ikävaiheessa lapsen kielellinen kehitys mahdollistaa sen, että sanalliset ohjeet ymmärretään. Musiikkimateriaaliin, jossa lapsi on parhaillaan, vaikuttavat lapsen sen hetkiset kehitykselliset valmiudet. (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017, 119.)

Tässä ikävaiheessa on tärkeää, että lauletaan yhdessä sekä yksin ja keskitytään kuuntelemaan mitä ja miten lauletaan. Harjoitellaan laulamaan eri tavoin, kuten esimerkiksi hitaasti, iloisesti, voimakkaasti, hiljaa ja surullisesti. Lauluvalikoimaa voidaan laajentaa sekä monipuolistaa. Esimerkiksi voidaan opetella jokin laulu vieraalla kielellä huomioiden kuitenkin se, että lapsi voi ymmärtää sisällön ja sanat ovat helppoja. (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017, 119—120.)

Keho – ja rytmisoittimilla aletaan harjoittamaan tasa- ja kolmijakoista rytmiä. Lapsille soitetaan sävelkulkuja, kuten nouseva - laskeva ja korkealla - matalalla, jonka jälkeen lapset voivat myös itse tuottaa niitä esimerkiksi laattasoittimilla. Musiikkituokioihin voidaan alkaa ottamaan erilaisia soittimia, kuten esimerkiksi nokkahuilu, kantele sekä ukulele ja harjoitella niiden soiton alkeita. Näiden soittaminen kehittävät muun muassa lapsen muistia, hienomotoriikkaa, sointiväritajua sekä koordinaatiokykyä. (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017, 122—123.)

Musiikillisten elämysten saaminen harjoittaa lapsen mielikuvitusta sekä luovaa ilmaisukykyä. Lasta voidaan motivoida musiikin kuunteluun liittämällä satu tai tarina kuunneltavaan musiikkiin. Lapset voivat kuulemansa perusteella maalata tai piirtää kuulemaansa ja siitä tulevia mielikuvia. (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017, 122—123.)

Musiikkiliikuntaa voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että liitetään musiikkiin yhtäaikaista liikettä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi yhtäaikainen taputus ja kävely tai soittimen soittaminen kävelyn aikana. Rytmisoittimien soittaminen harjoittaa kehon hienomotoriikkaa sekä koordinaatiota. Musiikkiliikuntaa voidaan hyödyntää myös siten, että liikutaan musiikin tempon mukaan. Esimerkiksi laukkaamalla,

keinumalla tai hyppimällä. Liikunnan avulla autetaan lasta hahmottamaan musiikillisiä kokonaisuuksia ja muotoja. Musiikkiliikunnalla saadaan lapsille yhteenkuuluvuuden tunnetta, kun harjoitellaan sosiaalista kanssakäymistä sekä yhteistoimintaa. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 123—124.)

4 TOIMINNAN TOTEUTUS

4.1 Musiikkimaalaus

Toteutimme kaikki kolme toimintahetkeä Oulussa Huonesuon päiväkodilla. Ryhmässä oli 3-5 -vuotiaita lapsia. Päiväkoti oli ennestään tuttu toiselle meistä harjoittelun kautta. Tämän vuoksi sinne meneminen tuntui luontevalta, sillä ryhmän aikuiset sekä lapset olivat tuttuja.

Musiikkimaalauksessa yhdistyvät niin musiikki kuin maalauskin. Musiikki vaikuttaa ihmiseen tunnetasolla ja synnyttää emotionaalisia muistoja ja mielikuvia sekä mielle yhtymiä. Tämän avulla ihmiset voivat saada kosketuksen ongelmiinsa. Tämän takia musiikkia käytetään paljon esimerkiksi terapiavälineenä. Musiikin avulla voidaan rikastaa vuorovaikutusta ja stimuloida puheilmaisua. Esimerkiksi tällöin musiikki on erinomainen väline musiikkimaalauksessa. (Soininen 2015, 10—11.)

Ensimmäisellä musiikkituokiollamme paikalla oli seitsemän lasta. Lapset olivat 5–vuotiaita. Aivan aluksi kerroimme lapsille yhteisesti, mistä tässä jutussa oli kyse ja mitä tulisimme tekemään. Sen jälkeen ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja muodosti lapsista parit. Pyysimme varhaiskasvatuksen opettajaa tekemään parit, koska hän tiesi parhaiten, kuka tuli juttuun kenenkin kanssa. Näin pyrimme ennaltaehkäisemään höpötystä ja riehumista sekä toteuttamaan onnistuneen tuokion.

Yksi pari kerrallaan siirryimme toiseen huoneeseen, jonne olimme valmistelleet maaleja ja paperia sekä suojanneet lattian, jos maalia sattuisi roiskumaan. Lapset riisuivat tossunsa ja sukkansa, jonka jälkeen pyysimme heitä kumpaakin valitsemaan yhden värin maaleista. Tämän jälkeen pari ohjattiin lattian suojana olevan suoja-alustan päälle seisomaan vastakkain ja ottamaan paperin reunoista kiinni. Sen jälkeen me kaadoimme paperille niitä kahta maalia, jotka lapset olivat aiemmin valinneet. Kun musiikki lähti soimaan, lapset alkoivat liikuttelemaan paperia musiikin rytmissä niin, että maali sekoittui osittain ja valui reunalta

reunalle ja nurkasta nurkkaan. Musiikkia vaihtelimme niin, että välillä soi nopeampi tempoinen kappale ja välillä taas paperia joutui liikuttelemaan hitaasti rauhallisemman musiikin tahdissa. Lapsia oli pariton määrä, joten toinen meistä teki maalauksen ilman paria jääneen lapsen kanssa. Kun maali ei enää valunut, maalaus oli valmis. Laitoimme maalaukseen lasten nimet, jonka jälkeen maalaus laitettiin kuivumaan (kuva 1).

Kuva 1 Musiikkimaalauksen tuotoksia

Musiikkimaalaus auttaa harjoittamaan lapsen keskittymiskykyä sekä havainnointikykyä. (Mitä mä tekisin? 2013.) Meidän musiikkimaalauksessamme keskittymis- ja havainnointikykyä tarvittiin erityisesti siinä, että lapset pitivät huolen, ettei maali valunut lattialle yli paperin reunojen. Maali saattoi helposti valua paperin reunalta reunalle, jolloin lapset tarvitsivat nopeita hoksottimia paperin liikuttelussa.

4.2 Musiikkiliikunta

Musiikista ja liikunnasta koostuva musiikkiliikunta käsittää kaiken liikunnan, johon yhdistetään musiikkia. Sen toteuttamisessa voidaan käyttää apuvälineinä esimerkiksi liinoja, soittimia, roolivaatteita, cd-levyjä, palloja tai pensseleitä. Musiikkiliikunnan välineenä musiikkiliikunnassa käytetään lapsen vartaloa. Musiikin tahdissa liikkuesssa lapset kokeilevat erilaisia liikkumistapoja musiikin mukaan. (Pekkarinen & Vänskä 2012, 3.)

Musiikkiliikuntaan kuuluu kaksi eri teemaa: musiikista liikkeeseen sekä liikkeestä musiikkiin. Musiikista liikkeeseen –etenemismuodossa tuetaan liikunnalla musiikkikäsitteiden oppimista. Liikkeestä musiikkiin –suunnassa taas puolestaan tuetaan musiikilla liikunnallista suoritusta. (Autio, Nenonen & Louhiala 2007, 245.)

Toisella tuokiollamme aiheena oli siis musiikkiliikunta ja liikkumassa oli kymmenen 3-4 –vuotiasta lasta. Kävimme valmistelemassa etukäteen päiväkodin jumpasaliin leikkeihin tarvittavat välineet. Tämän jälkeen menimme takaisin ryhmään, jossa kerroimme lapsille, että lähdemme jumpalle. Muodostimme jonon ja siirryimme saliin.

Ensimmäisenä niin sanotusti lämmittelyleikkinä meillä oli Karhu nukkuu –leikki. Lämmittely- tai tutustumisleikillä innostetaan lapsiryhmää musiikkiliikuntaa aloittaessa (Pekkarinen & Vänskä 2012, 4). Yksi lapsista meni piirin keskelle patjan päälle viltin alle karhuksi ja me muut aloimme kiertää karhua ympäri piirissä ja lauloimme “karhu nukkuu, karhu nukkuu talvipesässänsä...” Kun karhu heräsi, se otti kiinni yhden lapsen, josta tuli seuraava karhu. Leikin lopetimme, kun jokainen halukas oli saanut olla karhuna.

Seuraavaksi leikimme muotopalaleikkiä, jota varten olimme valinneet seitsemän eri tempoista kappaletta ja tehneet niistä Spotify –soittolistan. Kun laulu alkoi soimaan, lapset liikkuiivat sen tahdissa määrättyllä tavalla. Esimerkiksi ensimmäinen kappale oli Munamiehen esittämä Pomppufiilis, jonka tahdissa pompimme pitkin salia. Kun musiikki loppui, annoimme lapsille ohjeen, minkä värisen muotopalan

päälle heidän tuli juosta. Värejä oli muun muassa punainen, vihreä ja sininen. Jokaisen löydettyä oikean värisen muotopalan, palasivat lapset takaisin salin keskelle ja soimaan lähti seuraava kappale, jonka tahdissa keinuimme. Kaiken kaikkiaan leikin aikana liikuimme myös agenteina kuperkeikkoja tehden, villisti hypellen, kipittäen nopeasti varpaillamme, marssien sekä hiippaillen. Laulut olivat laidasta laitaan lastenlauluja.

Kolmantena laululeikkinä oli Pää, olkapää, peppu –leikki, joka oli tuttu kaikille lapsille. Vedimme laulun leikkeineen läpi monta kertaa aina tempo nopeuttaen niin, että lopussa menimme jo niin hurjaa vauhtia, että emme tahtoneet pysyä perässä. Tämä tuntui lapsista olevan erityisen hauskaa.

Viimeisenä musiikkiliikunnan leikkinä leikimme Nousuvesi nimistä leikkiä. Siinä lapset liikkuvat musiikin soidessa vapaasti ympäri salia ja kun musiikki pysähtyi, alkoi mielikuvituksellisesti nousuvesi nousemaan ja lasten tuli juosta nopeasti korokkeelle niin, että jalat eivät koskeneet lattiaa ja kastuneet. Korokkeina meillä oli esimerkiksi jakkaroita ja penkkejä, joilla istua sekä puolapuut, joihin kiivetä.

Liikkumisen jälkeen rauhoituimme istumaan salin keskelle lattialle piiriin. Taustalle laitoimme soimaan rauhallista pianomusiikkia. Jutustelimme lasten kanssa äskeisestä musiikkiliikuntatuokiosta ja vähän muustakin, mitä lapsille tuli mieleen. Kyselimme muun muassa hieman palautetta ja mielipiteitä liikuntahetkestä.

Musiikkiliikunnassa lapsi oppii ymmärtämään rytmisyyttä, joka johtaa musiikin ja liikunnan oppimiseen. Lisäksi lapsi oppii musiikin melodiaa ja harmoniaa sekä havaitsemaan äänen voiman ja keston muutokset. Musiikkiliikunnalla lapsi vahvistaa ainutlaatuisuuttaan, oppii itsestään enemmän sekä kehittää musiikillisia ja motorisia taitoja. Lisäksi musiikkiliikunta parantaa suurten lihasryhmien liiketaitoja, sorminäppäryyttä sekä auttaa sisäistämään monipuolisen ja toistuvan liikkeen. Näin ollen alle kouluikäisen minäkuva vahvistuu. (Pekkarinen & Vänskä 2012, 2.)

Lapsen oman persoonallisuuden kehittäminen onkin musiikkiliikunnassa tärkeimpänä tavoitteena. Tämän tavoitteen mukana muotoutuvat muut tavoitteet, kuten toisten huomioiminen, yhdessä olemiseen tottuminen sekä yhteisten liikunnallisten kokonaisuuksien luominen. (Autio, Nenonen & Louhiala 2007, 245.)

Persoonallisuuden kehittämisen lisäksi musiikkiliikuntaan kuuluu myös viisi muuta tavoitetta. Nämä ovat kasvattaa sisäisesti tasapainoinen, vapautunut ja persoonallinen yksilö, yhdistää musiikki ja liike kokonaisuudeksi, kehittyä sosiaalisesti, psykomotorisesti sekä esteettisesti. Musiikin ja liikkeen yhdistämisessä kokonaisuudeksi viritetään ja kehitetään rytmi- ja säveltajua sekä musiikkiaisteja. Lisäksi kehitetään liiketuntoa sekä ilmaisu- ja luovuutta. Lapsi oppii myös perinteisiä askelmuotoja. (Autio, Nenonen & Louhiala 2007, 245.)

Sosiaalisella kehitymisellä tarkoitetaan sitä, että kommunikointikyky sekä yhteistyö muiden kanssa kehittyvät. Näiden lisäksi aloitekyky ja omatoimisuus kehittyvät. Psykomotorinen kehittyminen auttaa hallitsemaan aggressioita sekä parantaa rentoutumiskykyä. Myös koordinaatio ja kehonhallinta kehittyvät. Esteettisessä kehitymisessä oma ilmaisu ja luova toiminta elämyksen myötä vahvistuvat. Lapsi kokee ilon tunnetta sekä virkistystä. (Autio, Nenonen & Louhiala 2007, 245.)

Sosiaalisessa ympäristössä musiikkiliikuntaa toteuttaen lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät. Lapsen keskittyminen, ajattelu, muisti sekä havainnointikyky harjaantuvat. Lisäksi musiikin mukana liikkuminen kehittää lapsen kehollista, tunto-, kuulo-, näkö- ja tasapainoaistia. Musiikkiliikunta vaikuttaa myös lapsen kielelliseen kehitykseen opettamalla rytmikkaa ja käsitteitä. (Pekkarinen & Vänskä 2012, 2.)

4.3 Laulutuokiot

“Jos sull lysti on,
niin kätes yhteen lyö
Jos sull lysti on,
niin tiedät sen,

ja varmaan myöskin näytät sen.

Jos sull lysti on,

niin kätes yhteen lyö.” Lastenlaulu

”Laulavasta sylistä nousee laulava lapsi.” Puhuminen ja laulaminen kehittyvät samanaikaisesti. Lisäksi laulaminen auttaa lasta puheen ja kielen kehityksessä. Taputtamalla laulujen sanarytmiä voidaan vaikuttaa positiivisesti lapsen myöhempiin elämänvaiheisiin, kuten sanojen tavutukseen sekä äidinkieleen. Aikuisen osallisuus lapsen musiikillisessa kehityksessä on tärkeää. Aikuisen tulisi laulaa lapselle eri tilanteissa niihin sopivia lauluja. Erityisesti nukutustilanteissa musiikilla ja laululla on tärkeä rooli. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 24.) Käytettäessä esimerkiksi samaa nukahtamislaulua voidaan rytmittää lapsen elämää sekä rauhoittaa lasta uneen (Haapalainen 2014, 20).

Viimeisenä musiikkituokiona pidimme laulutuokiot. Ensin vuorossa olivat 3-4 –vuotiaat, joita paikalle oli päässyt yhdeksän. Toisessa ryhmässä oli kuusi 5 –vuotiaasta lasta. Molemmille ryhmille oli samat laulut. Kummankin ryhmän kanssa aloitimme niin, että voivottelimme kadottaneemme laput, joissa oli laulujen nimet, joita oli tarkoitus laulaa, emmekä löytäneet lappuja mistään. Lapset saivat siis etsiä laput. Jokaiselle lapselle oli yksi lappu löydettäväksi, ja kun lapun oli löytänyt, antoi lapsi lapun meille ja meni istumaan matolle. Kaikkien lappujen löytyttyä me tiesimme taas, mitä aiomme laulaa ja aloitimme tuokiot.

Olimme suunnitelleet laulut niin, että ne olisivat tuttuja niin lapsille kuin myös meille, jolloin niitä oli helppo laulaa. Yhteensä meillä oli yhdeksän laulua. Kaikissa lauluissa yhtä lukuun ottamatta oli joku leikki. Laulussa, jossa ei ollut leikkiä soitimme marakaseja ja kulkusia, joista lapset saivat itse valita, kumpaa soitinta soittivat. Laulut, joita lauloimme, leikimme ja soitimme, olivat ”Autolla ajetaan varo- varovasti”, ”Elefanttimarssi”, ”Jos sul lysti on”, ”Viisi pientä ankkaa”, ”Jänis istui maassa”, ”Pikkuiset kultakalat”, ”Piiri pieni pyörii”, Leipuri hiiva” ja ”Sutsisatsi”. Jänis istui maassa –laulussa soitimme soittimia (kuva 2). Laulujen välissä alustimme lauluja vähän jutustelemalla lasten kanssa, olivatko laulut heille tuttuja ja osasivatko he niihin kuuluvat leikit jo entuudestaan.

Kuva 2 Soittimien jako musiikkituokiolla

Laulaminen on osa leikkirutiineja sekä huolenpitoa niin kotona kuin päivähoitosakin. Musiikkia, lauluja ja sanaleikkejä voidaan käyttää osana päiväkodin rutiineja. Laulujen avulla voidaan auttaa lapsia tunteiden ja mielentilojen hallinnassa, kuten esimerkiksi piristämisen ja rauhoittamisen tukena. Lauluja voidaan käyttää myös lohduttamiseen, kontaktin luomiseen sekä hetkelliseen hauskanpitoon. (Haapalainen 2014, 20.) Myös muun muassa odotteluhetkissä tai muissa arjen tilanteissa voidaan hyödyntää laulamista esimerkiksi lasten viihdyttämiseksi. Yhdessä laulaminen auttaa luomaan positiivista ilmapiiriä ja yhteisöllisyyttä. (Ruokonen, Rusanen & Välimäki 2009, 25.)

5 PALAUTE JA ARVIOINTI

5.1 Palautteen antaminen lapsen näkökulmasta

Keräsimme lapsilta palautetta tuokioistamme sekä toiminnan että kokonaisuuden näkökulmasta suullisesti ja symbolisesti. Saimme palautetta myös non-verbaalisesti havainnoimalla lapsia tuokioiden aikana ja niiden jälkeen. Päiväkodin työntekijät kertoivat meille suullisesti palautetta heidän näkökulmastaan. Pidimme tärkeänä saada palautetta juuri lapsilta, koska sen palautteen pohjalta pystymme jatkossa mahdollisesti parantamaan tuokioita lasten näkökulmasta sekä lapsille mieluisemmiksi. Palautetta oli myös hyvä saada työntekijöiltä, koska se tuo lisää varmuutta omaan toimintaamme ja voimme luottaa itseemme entistä enemmän.

Mielestämme suullisen palautteen kerääminen sopi parhaiten tälle ikäryhmälle, koska kirjalliset palautteet olisivat olleet haastavia toteuttaa, kun tuokioilla olleet lapset eivät vielä osanneet lukea tai kirjoittaa kunnolla. Olisimme voineet kerätä palautetta myös kirjallisesti hymynaamojen avulla, mutta suullisen palautteen kerääminen tuntui luontevammalta meille. Koimme saavamme lapsiin paremmin yhteyden suullisesti, kuin jakamalla lappuja heille.

Sanallinen palaute on usein eniten painotettu palautteen muoto. Sanallinen palaute on kuitenkin pieni osa isompaa kokonaisuutta. Tähän kokonaisuuteen kuuluu non-verbaalinen palaute, jota ovat eleet, asennot, ilmeet ja äänensävyt. Myös toimiminen ohjeiden mukaan tai toimimatta jättäminen on osa sanatonta palautetta. Palautetta voi antaa niin korjaavana kuin kannustavanakin. Kannustavalla palautteella tarkoitetaan palautteen antajan tyytyväisyyttä palautteen vastaanottajan tekemiseen ja näin ollen rohkaisee vastaanottajaa tekemään jatkossa samalla tavalla. Korjaavalla palautteella puolestaan tarkoitetaan palautteen antajan tyytymättömyyttä palautteen vastaanottajan toimintaan. Tällaisen palautteen avulla vastaanottaja voi korjata toimintaansa. (Kanniainen & Soratie 2019, 8.) Me koemme saaneemme näistä palautteenmuodoista molempia. Kannustavaa palautetta saimme lasten ollessa iloisia tuokioillamme ja niiden jälkeen sekä heidän

antaessa hyvää palautetta suullisesti. Myös työntekijöiltä saatu palaute oli kannustavaa palautetta. Korjaavaa palautetta saimme lapsilta, kun he kertoivat, etteivät he tykänneet jostain tuokiolla tehdystä toiminnasta.

Lapsella palautteen antaminen voi olla hankalaa, jos lapsi ei osaa itse sanoittaa kokemaansa. Haasteena voi olla myös se, ettei lapsi tiedä, mistä häneltä toivotaan palautetta. Palautetta antava lapsi ei myöskään välttämättä tiedä, miten hän voisi tuoda ajatuksiaan sanallisesti ilmi tai mitä hän ylipäänsä uskaltaa sanoa. Näistä syistä tulisi palautetta kysyessä kertoa, miten, mistä ja miksi palautetta kerätään. (Kanniainen & Soratie 2019, 9.) Kerroimme mielestämme lapsille hyvin siitä, mistä pyydämme heiltä palautetta. Näin jälkikäteen ajateltuna olisimme kuitenkin voineet avata tarkemmin sitä, mihin ja miksi heiltä saamaa palautetta käytämme.

Symbolisella palautteen keräämismenetelmällä lapsi pääsee ilmaisemaan mielipiteitään ilman sanoja. Symbolisesta menetelmästä hyötyvät erityisesti sellaiset lapset, joilla on puutteita kielenkehityksessä tai verbaalisissa kyvyissä. Lapsen antaessa palautetta symbolien avulla, voi palautteen vastaanottaja kysyä lisäksymyksiä ja perusteluja symbolin valintaan liittyen. Joskus on myös hyvä antaa lapsen olla perustelematta vastaustaan. (Kanniainen & Soratie 2019, 29—30.) Me hyödynsimme tätä symbolista menetelmää musiikkiliikunnassa, kun lasten tuli ilmaista palautteet näyttämällä peukaloa ylös tai alas. Yritimme saada peukaloa alaspäin näyttäneiltä lapsilta perusteluja valinnastaan, mutta lapset eivät osanneet jostain syystä antaa perusteluja.

5.2 Musiikkimaalaus

Halusimme antaa lapsille teorian pohjalta kokemuksia erilaisista äänistä ääninympäristön havainnoinnin kautta. Tämä näkyi musiikkimaalauksessa esimerkiksi siten, että lasten tuli huomioida musiikin voimakkuus ja tempo sekä suorittaa toimintaa ne huomioiden.

Kaikki lapset olivat oikein iloisia ja tykkäsivät musiikkimaalaus toimintatuokiosta. Moni sanoikin, että voisivat joskus toistekin tehdä samaa. Suurimman osan mielestä tällainen maalaaminen oli tosi helppoa, mutta pari lasta sanoi, että se tuntui aluksi vaikealta.

Saadun palautteen pohjalta mietimme, miten voisimme kehittää musiikkimaalausta jatkossa. Vaikka palaute olikin suurimmilta osin positiivista ja näin ollen sitä voidaan käyttää myös tulevaisuudessa, keksimme hieman kehitysideoita siihen. Musiikkimaalausta voisi jollain tapaa vaikeuttaa, koska suurin osa lapsista koki sen niin helpoksi. Esimerkiksi maali voisi olla entistä valuvampaa, jolloin sen valuminen toisi lisää haastetta. Myös musiikin tempo voisi vaihdella radikaalimmin ja äkkinäisemmin.

Saimme palautetta myös päiväkodin aikuisilta. He olivat huomioineet ja havainnoineet lapsia, kun he olivat tulleet pois maalaushuoneesta. Kaikki lapset olivat kuulemma olleet oikein innostuneen näköisiä ja tykänneet kovasti. Uskomme lasten olleen innostuneen oloisia ja virkeitä, koska kuten teoriassakin viittasimme, musiikki vaikuttaa kuuntelijan fysiologisiin ja emotionaalisiin muutoksiin, kuten esimerkiksi juuri vireystilaan ja tunteisiin.

Myös me havainnoimme lapsia toiminnan aikana ja huomasimme, että lapset olivat todella keskittyneitä tekemiseensä. Uskomme, että tämän keskittymisen taustalla oli lapsien tunne siitä, että välitimme heistä ja arvostimme heitä. Nämä asiat loivat lapsissa turvallisuuden tunnetta, joka mahdollistaa keskittymisen. Tämä toteutui siitä huolimatta, että toinen meistä oli täysin ennestään tuntematon henkilö lapsille.

Mielestämme tämä tuokio meni hyvin. Työnjako meidän välillämme oli sujuvaa ja tiesimme aina, mitä tehdä. Oli ihanaa huomata, miten hyvin lapset jaksoivat keskittyä maalaamiseen ja he myös näyttivät pitävän siitä. Osa ei olisi malttanut myöskään lopettaa maalaamista, jolloin annoimme heidän vielä hetken aikaa jatkaa. Olimme varanneet sopivasti aikaa tälle toimintahetkelle. Tämä oli kokemuksena hyvä ja varmasti hyödynnetään tätä myös tulevaisuuden työssäkkin.

5.3 Musiikkiliikunta

Koska Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa liikuntakasvatuksen kerrotaan olevan lasten mielestä mieluisin tapa oppia, sisällytimme tämän musiikkiaiheisiin tuokioihimme. Varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan myös kokemus ryhmän kanssa liikkumisesta, joten myös tämä näkyi toiminnassamme.

Musiikkiliikunnan lopussa kyselimme lapsilta, oliko heillä ollut hauskaa. Lapset saivat ilmaista mielipiteensä näyttämällä peukalolla ylös tai alas, joka on aikaisemmin teoriassa käsittelemäämme symbolista palautemenetelmää. Suurin osa lapsista näytti peukalolla ylöspäin ja sanoivat musiikkiliikunnan olleen hauskaa. Kaksi lapsista näytti peukalolla alaspäin, mutta eivät osanneet perustella, miksi. Erityisen mukavaksi leikiksi lapset nostivat esiin Nousuvesi –leikin. Sitä oli ollut kiva leikkiä. Mikään leikki ei tuntunut kenestäkään liian vaikealta.

Lapset antoivat toimintatuokiollemme suhteellisen hyvää palautetta. Tavoite tietenkin olisi jatkossa, että kaikki peukut osoittaisivat ylöspäin. Ymmärrämme kuitenkin, ettei kaikkia voi aina miellyttää eikä kaikki lapset tykkää samoista asioista. Myöskin ryhmässä julkisesti annetut mielipiteet voivat olla riippuvaisia toisten lasten antamasta palautteesta. Kun yksi näyttää peukukua alaspäin, muut lähtevät siihen helposti mukaan. Tällä tyylillä kerätty palaute ei siis aina ole luotettavaa ja totuuden mukaista. Vaikka lapset pitivät musiikkiliikuntaamme kohtuullisen helpona, koemme, että tätä tuokiota ei ole kannattavaa lähteä vaikeuttamaan entisestään, koska tällaisenaan lapset saivat siitä niin paljon iloa ja onnistumisen kokemuksia.

Toimintamme kannalta oli järkevää, kun sanoimme ennen saliin menoa lapsille, että heidän tulee mennä salin keskelle eikä mihinkään saa vielä koskea. Näin välttyimme ylimääräiseltä riehumiselta ja pääsimme aloittamaan suoraan ensimmäisen leikin. Lapset jaksoivat hienosti keskittyä kuuntelemaan ohjeita ja leikkimään niiden mukaan. Heillä myös näytti olevan todella hauskaa ja niin oli meilläkin. Palautteen anto ja jutusteluhetki lopussa oli hyvä rauhoitus muuten vilkkaalle

toimintahetkelle. Tähän toimintahetkeen olimme varanneet hieman liikaa aikaa, mutta se ei haitannut.

5.4 Laulutuokiot

Teoria osuudessa kerroimme lapsen oppivan leikinomaisen musiikkitoiminnan avulla musiikin hahmottamista. Tämän huomioimme musiikkituokion toteutuksessa valitsemalla lauluja, joihin liittyi erilaisia leikkejä. Koska varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman perusteiden mukaan musiikkikasvatuksen tavoitteena on tuottaa myönteisiä musiikillisia kokemuksia lapsille sekä herättää kiinnostusta musiikkiin, kiinnitimme tähän seikkaan huomiota toteuttaessamme toimintaa. Pyrimme suunnittelemaan toiminnan niin, että se olisi mahdollisimman mielenkiintoista lasten näkökulmasta ja lapsilla olisi mahdollisuus onnistua tekemisessään.

Havainnoimme lapsia, jonka avulla saimme heiltä sanatonta palautetta. Lapsia hymyilytti ja nauratti osa lauluista ja he lähtivät iloisina pois lauluhetkeltä. Heistä oli myös hauskaa, että olimme hukanneet laulujen laput ja he joutuivat auttamaan meitä löytämään ne. Tämän viimeisen tuokion jälkeen myös ryhmän aikuiset kiittelivät meitä siitä, että olimme olleet pitämässä näitä toimintahetkiä ja rikastuttamassa heidän arkeaan.

Non-verbaalisen palautteen pohjalta emme välttämättä lähtisi tätäkään musiikkituokiota muokkaamaan suuresti erilaiseksi, koska lasten hauskuus oli silmynnähtävää. Laulujen hukkaaminen toi oman jännityksensä tuokioon, joten sen tilalle voi aina keksiä jotain uusia ideoita. Tällainen herättää lapsissa mielenkiintoa, kun laulutuokio ei alakaan ihan tavallisesti.

Koemme, että olimme valinneet lauluja juuri sopivasti laulutuokiolle. Koimme tärkeäksi sen, että lapset saivat olla osallisina tuokiolla leikkimällä ja soittamalla, jonka avulla he varmasti viihtyivät paremmin. Olimme tyytyväisiä myös valitsemme lauluihin. Ne olivat aika lailla kaikille lapsille jo entuudestaan tuttuja, jol-

loin niitä oli helppo laulaa ja leikkiä mukana. Jos laulut olisivat olleet lapsille vieraita, eivät he olisi luultavammin keskittyneet ja viihtyneet niin hyvin. Aikaa molempiin tuokioihin meillä oli yhteensä tunti ja juuri tässä aikarajassa pysyimme.

5.5 Oman toiminnan arviointi

Teoriassa kasvattajan roolia kuvataan tärkeäksi osaksi lapsen oppimisen tukemista. Siinä kerrotaan leikin rauhoittamisen sekä rajojen asettamisen tärkeydestä. Musiikkituokiollamme asetimme lapsille rajoja, jotta he kuuntelisivat ohjeita ja tilanne pysyisi hallinnassamme. Välillä oli myös rauhoitettava tilannetta, jotta suunnitelmamme pysyisi kasassa. Koska tämän ikäkauden lapset tarvitsevat rohkaisua toiminnassaan, annoimme heille positiivista palautetta koko toiminnan prosessin ajan sekä kannustimme heitä esimerkiksi silloin, jos joku lapsista koki epäonnistuvansa.

Lapsen kehitykselle on tärkeää säännölliset arkirytmit, joista kasvattaja pitää huolen, joten myös päiväkodissa on tietyt rytmit. Emme halunneet sekoittaa päiväkodin rytmiä, joten sovimme musiikkihetkemme sille ajalle, jolloin lapsilla olisi muutenkin jotain aktiviteettia. Näin lasten päivärytmi pysyi samana eikä aiheuttanut hämmennystä lapsissa. Kasvattajan hyvä rooli näkyi meissä myös siten, että kohdasimme lapset arvostuksella sekä omana itsenään emmekä vertailleet heitä keskenään. Näillä asioilla pyrimme luomaan hyvän tunneilmapiiirin meidän ja lasten välille ja näin ollen toiminnassamme oli ainekset turvallisuuden tunteen muodostumiselle.

Ymmärrämme, että emme pystyneet vaikuttamaan lasten musiikilliseen kehitykseen suuressa mittakaavassa pelkästään näillä kolmella tuokiolla, mutta pystyimme kuitenkin edesauttamaan sitä sekä tukemaan lasten kehitystä omalta osaltamme. Koemme, että pystyimme tukemaan lasten kognitiivista, motorista, sosiaalista sekä emotionaalista kehitystä musiikkitoimintamme avulla. Sosiaalista siten, että kaikilla lapsilla oli mahdollista osallistua toimintaan. Laulutuokiolla kaikki laulut olivat yhteislauluja, joiden avulla tuimme lasten yhteisöllistä vuoro-

vaikutusta. Laulutuokion lauluilla tuimme lasten kielen sekä lukutaidon kehittymistä, koska lapset joutuivat käyttämään kuuloon perustuvaa musiikin dynamiikan ja temmon erottelukykyä. Teoriassa kerroimme, että lasten säestäessä lauluja soittimilla, laulujen olisi hyvä olla lapsille tuttuja. Valitsimme yleisimpiä lastenlauluja, jonka avulla pystyimme tukemaan lasten rytmitajun kehittymistä. Soittimia soittamalla tuimme lasten motorista kehitystä. Motorisia taitoja tuettiin myös musiikkimaalauksella sekä musiikkiliikunnalla. Maalauksessa tuli hallita paperin pito sekä liikuttelu. Musiikkiliikunnassa puolestaan piti hallita kehoa. Kognitiivista kehitystä pystyimme tukemaan musiikkiliikunnan avulla, jossa lapset joutuivat hahmottamaan musiikillisiä muotoja ja kokonaisuuksia. Emotionaalista kehitystä tuimme puolestaan siten, että musiikilla pyrimme herättämään lapsissa erilaisia tunteita sekä mielentiloja. Musiikki saattoi herättää lapsissa myös erilaisia muistoja, mielikuvia ja mielleyhtymiä.

Toimintahetket antoivat meille paljon ja kehittivät ohjaustaitojamme kokemuksen kautta. Kokemus lisäsi entisestään varmuutta ryhmänohjaustilanteissa. Huomasimme, että kykenemme hallitsemaan niin pieniä kuin suuriakin lapsiryhmiä toteuttamastamme toiminnasta riippumatta. Toiminnan toteutuksen aikana havainnoimme, kuinka tärkeää on antaa lapsille selkeää ohjeistusta sekä toiminnan sanoittamista. Selkeän ohjeistuksen avulla lapset tietävät paremmin, mitä heidän tulee tehdä ja heidän toimimisensa on varmempaa.

Myös suunnittelutaitomme kehittivät, sillä suunnittelimme nämä tuokiot erityisen hyvin, jotta saisimme onnistuneet toteutukset. Huomioimme lasten oikeuden saada heidän ikä- ja kehitystasoonsa sopivaa musiikkikasvatusta suunnitellamme toimintaa. Toiminta muotoutui sellaiseksi, että se palveli jokaista lasta heidän henkilökohtaisella kehitystasollaan, oli lapsi sitten 3 tai 5 -vuotias. Mielestämme onnistuimme valitsemaan hyvin toisistaan erilaiset toimintahetket siten, että ne kaikki liittyivät myös samalla musiikkiin ja pohjautuivat varhaiskasvatussuunnitelmaan. Huomasimme, miten erilaisia toimintahetkiä saa muodostettua liittämällä musiikin niihin. Käytämme varmasti näitä kaikkia tuokioita jatkossa työssämme, sillä ne ovat helppo toteuttaa missä vain päiväkodissa, lapset tykkäävät niistä ja ne kehittävät lapsia monelta eri osa-alueelta katsottuna.

Kirjoittaessamme teoriaa hyvän kasvattajan toimintatavoista, huomasimme niissä paljon yhtäläisyyksiä meihin. Esimerkiksi työharjoitteluissa meitä molempia on kuvattu lämpimiksi persooniksi, joka onkin yksi hyvän kasvattajan ominaisuus. Koemme olevamme lapsia kohtaan kunnioittavia sekä pyrimme huomioimaan heidät kaikki yksilöinä. Olemme aidosti kiinnostuneita lasten asioista sekä rohkaisemme lasta toiminnassaan. Lasten kanssa toimiessamme eläydymme tilanteeseen siihen sopivalla tavalla aidosti sekä vilpittömästi, oli tilanne sitten positiivista tai negatiivissävytteinen.

Huomasimme kuitenkin hyvän kasvattajan toimintatavoissa ominaisuuksia, joissa kaipaamme vielä kehitystä sekä erityishuomiota. Meidän tulisi kiinnittää huomiota ei-komentelemaan otteeseen, jossa meidän tulisi ohjata lapsi pois kielletystä tekemisestä siirtämällä lapsen huomio johonkin muuhun asiaan. On kuitenkin tilanteita, joissa koemme, että käskevä lausemuoto on tarpeen. Esimerkiksi ristiriitai tai väkivaltatilanteissa ei ole kannattavaa pyydellä lasta olemaan lyömättä kaveria vaan tällöin vaaditaan jämäkkä käsky. Toinen kehitettävä asia on se, että antaisimme enemmän lapselle tilaa tehdä päätöksiä ja olla oma-aloitteinen. Esimerkiksi lapsen tehdessä valintoja aikuinen helposti päätyy hoputtamaan lasta tekemään päätöksen. Tulisi kuitenkin olla kärsivällinen ja antaa aikaa päätöksen tekoon.

Emme olleet etukäteen sopineet kovin selvää työnjakoa välillemme, sillä uskoimme onnistuvamme ilman sellaista paremmin. Saimme kummatkin tasavertaisesti olla äänessä sekä käyttää ohjaustaitojamme. Lapset myös kuuntelivat hyvin meitä molempia. Mielestämme on rikastuttavaa, että saimme tehdä tämän yhdessä, sillä saimme toisiltamme paljon ideoita sekä autoimme toinen toisiamme ohjaamistilanteissa.

Hieman haastavaksi osoittautui se, että osaa suunnitella toiminnat tietyn aikarajan puitteissa. Uskomme kuitenkin, että tähän oppii kokemuksen kautta. Tällaisiin

tilanteisiin olisikin hyvä keksiä aina varalle muutama leikki, jos aikaa jää yli. Kaiken kaikkiaan omasta mielestämme järjestämämme toimintahetket olivat onnistuneita ja näin päättelimme myös saamamme palautteen pohjalta.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöhömmä on kulunut aikaa vajaa vuosi, joka on ollut opettavaista aikaa meille molemmille. Vaikka haasteita on riittänyt, olemme enimmäkseen kokeneet kuitenkin onnen ja innostuksen tunteita. Heti alusta asti meille oli selvää, että toteuttaisimme opinnäytetyön yhdessä, toiminnallisena sekä musiikkiin liittyen. Koimme luontevaksi tehdä opinnäytetyön yhdessä, koska olemme koko opintojemme ajan tehneet suurimman osan ryhmätöistä yhdessä, ja näin ollen meidän tyylimme tehtävän tekemiseen on muotoutunut melko samanlaiseksi. Yhdessä ystävän kanssa tekeminen mahdollisti myös enemmän idearikkautta ja ajatuksia. Myös tunne siitä, että olemme niin sanotusti samassa veneessä, loi uskoa sekä helpotusta vastuusta. Teimme tutkimussuunnitelman huolellisesti, joten se on ollut suurena apuna ja hyvänä pohjana opinnäytetyöllemme. Haasteeksi tässä muodostui aikataulujen yhteen sovittaminen, joka vaati molemmilta joustoa.

Jo toisen meistä ollessa suuntaavassa harjoittelussa Huonesuon päiväkodissa Lottien ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja oli kiinnostunut meidän opinnäytetyömme aiheesta ja oli innokas ottamaan meidät pitämään opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden heidän ryhmäänsä. Jutellessamme päiväkodin johtajan kanssa hän kertoi ottavansa mielellään meidät pitämään toimintahetkiä. Kun he olivat näyttäneet meille vihreää valoa, etenimme rohkeammin projektissamme eteenpäin. Olemme onnellisia siitä, että yhteistyökumppanin löytäminen sujui niin helposti ja kivuttomasti.

Asettamamme tavoitteet olivat mielestämme realistisia ja näin ollen mahdollisia toteuttaa. Koko opinnäytetyöprosessi on auttanut meitä kasvamaan ammatillisesti ja olemme saaneet hyviä eväitä siitä, miten voimme hyödyntää musiikkia ja toteuttamiamme tuokioita varhaiskasvatuksen opettajina toimiessamme. Jo nyt opiskelun ohessa työskennellessämme olemme molemmat toteuttaneet suunnittelemissamme toimintoja lasten kanssa. Kasvua on edistänyt tiedon monipuolinen hakeminen ja sen soveltaminen käytäntöön sekä toteutuksen reflektointi teoriaan. Erityisesti koemme olevamme hyvin perillä siitä, mitä varhaiskasvatussuunnitelmat velvoittavat musiikkikasvatukseen liittyen. Myös ryhmänohjaustaitomme

ovat vahvistuneet, kun pääsimme ohjaamaan monenlaisia lapsia erilaisissa toiminnoissa.

Toivoimme tavoitteissamme myös, että päiväkotisi saisi tuokioistamme uusia kokemuksia, vaihtelua arkeen sekä uusia menetelmiä. Mielestämme toimintatuokioidemme sisältöjen merkitys oli suuri, sillä toimme päiväkodin väelle kolme erilaista tuokiota, jollaisia he eivät välttämättä olleet ennen kokeilleet. Lapset kertoivat meille, etteivät olleet ennen päässeet tekemään esimerkiksi musiikkimaailmasta sellaisella tyylillä, jota me toteutimme. Aikuiset puolestaan olivat kiitollisia siitä, että toimme vaihtelua heidän päiväkotiarkeensa.

Yllätyimme siitä, kuinka suuri merkitys musiikilla on lapsen kehitykseen, joten toivomme tällä opinnäytetyöllä lisäävämmä myös muiden tietoisuutta asiasta. Kokeemme, että musiikki on kuulunut aina osaksi yhteiskuntaa ja sitä on opetettu jo varhaisesta lapsuudesta asti, esimerkiksi lasten lorut ja tuutulaulut. Mielestämme kuuluu yleissivistykseen tunnistaa esimerkiksi yleisiä soittimia ja onkin hyvä, että näitä opetetaan jo varhaiskasvatuksessa.

Kuten teoriaosuudessa kirjoitimme, että mieleemme on jäänyt lause eettisyyden olevan tutkimuksessa kaikkea läpäisevä periaate, joka kulkee mukana jokaisessa valinnassa, pidimme eettisyyden mielessä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Kunnioitimme lasten itsemääräämisoikeutta toiminnan toteutuksessa, jolloin he saivat itse päättää osallistumisestaan. Tekijänoikeuslaissa määrättyjä lähdemerkintäsääntöjä noudatimme tarkasti niin itse tekstin sisällä lähdeviittauksissa kuin lähdeluettelossakin. Toteamme opinnäytetyössämme käytetyn teorian olevan pragmaattista teoriaa, koska se osoittautui todeksi käytäntöä toteuttaessamme.

Johtopäätöksenä toteamme, että musiikki on monipuolinen elementti, joka on hyödynnettävissä monin eri tavoin varhaiskasvatuksen maailmassa. Musiikki kehittää lasta laaja-alaisesti ja vaikuttaa monella tasolla. Kokemuksiemme mukaan olisi hyvä, että varhaiskasvatuksessa osattaisiin hyödyntää musiikkia enemmän ja ymmärrettäisiin sen mahdollisuudet. Musiikin voimasta voisi saada ratkaisuja ja apua moniin eri asioihin ja ongelmiin.

LÄHTEET

Autio, T., Nenonen, P. & Louhiala, L. 2007. Liiku ja leiki. Motorisia perusharjoitteita lapsille. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Arene ry 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 13.2.2019
http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_ammattikorkeakoulujen-opinnaytetoiden-eettiset-suositukset.pdf?_t=1526903222

Haapalainen, J. 2014. Laulaminen osana pienen lapsen arkea. Muskarilaisten äitien lauluaktiivisuuden tarkastelu säveltämieni laulujen avulla. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Kulttuuriala. Opinnäytetyö.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1998. Musiikki varhaiskasvatuksessa. 3. painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hujala, E., Turja, L. & Ruokonen, I. 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Lapsen musiikillinen maailma. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

KAMK 2019. Toimintatutkimus. 14.2.2019
<https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Toimintatutkimus#>

Kanniainen, K. & Soratie, R. 2019. Palautteen kerääminen 3-5-vuotialta lapsilta varhaiskasvatuksessa. Haastattelututkimus työntekijöille. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Sosionomi. Opinnäytetyö.

Karvonen, P., Siren-Tiusanen, H. & Vuorinen, R. 2003. Varhaisvuosien liikunta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. 2017. Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino.

Koppa 2015a. Fenomenologinen analyysi. Viitattu 14.2.2019
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/fenomenologinen-analyysi>

Koppa 2015b. Hermeneuttinen analyysi. Viitattu 14.2.2019
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/hermeneuttinen-analyysi>

KvaliMOTV 2019a. Analyysin äärellä. Viitattu 14.2.2019
https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html

KvaliMOTV 2019b. Toimintatutkimus. Viitattu 8.10.2019
https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_4.html

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Viitattu 14.2.2019

<http://www.mv.helsinki.fi/home/palojoki/OPETUS/kvali/luotettavuustepa-luento.pdf>

Lapin AMK 2019. Opinnäytetyön toteuttaminen. Viitattu 14.2.2019
<https://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Opinnaytetyoohje/Opinnaytetyon-toteuttaminen>

Lindeberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. 2017. Musiikki varhaiskasvatuksessa-käsikirja. Lapsi ja musiikki. Tallinna: Paino Printall.

Luukkonen, A. & Lindeman, J. 2013. Luontoliikunta mielenterveystyössä. Saimaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019a. Lapsen kasvu ja kehitys. 3-4v. Viitattu 13.2.2019 <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/3-4-v/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019b. Lapsen kasvu ja kehitys. 4-5v. Viitattu 13.2.2019 <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/4-5-v/>

Metodix 2004. Ulla Suojanen: Toimintatutkimus ammatillisen kehittymisen väli-
 neenä. Viitattu 14.2.2019
<https://metodix.fi/2014/05/19/suojanen-toimintatutkimus/>

Metropolia 2012. Toiminnallisen opinnäytetyön erityispiirteitä. Viitattu 14.2.2019
<https://wiki.metropolia.fi/pages/viewpage.action?pageId=57182852>

Mitä mä tekisin? 2013. Musiikkimaalaus. Viitattu 5.9.2019
<https://mitamatekisin.wordpress.com/2013/11/10/musiikkimaalaus/>

Musiikin opetus Suomessa 2007. Varhaisiän musiikkikasvatus. Viitattu 5.2.2019
http://www.musiikinopetus.fi/fi/jarjestelma/varhaisian_musiikkikasvatus

Opetushallitus. Missä ja miten lapset ja nuoret oppivat? Viitattu 13.2.2019
https://www.oph.fi/download/122152_Missa_ja_miten_lapset_ja_nuoret_oppivat_9.3.pdf

Opetushallitus 2019a. Varhaiskasvatus. Viitattu 5.2.2019 https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus

Opetushallitus 2019b. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Viitattu 5.11.2019 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet>

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Viitattu 7.10.2019 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Oppariapu n.d. Toimintatutkimus. Viitattu 26.9.2019
<https://oppiapu.wordpress.com/toimintatutkimus/>

Oulun kaupunki 2019a. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 ja Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma.

Oulun kaupunki 2019b. Päivähoito ja esiopetus. Viitattu 14.10.2019
<https://www.ouka.fi/oulu/paivahoito-ja-esiopetus>

Peda.net 2019. Miten ohjata lasta oppimaan? Viitattu 13.2.2019
<https://peda.net/ylöjärvi/peruskoulut/vuorentaustan-koulu3/oppimisen-tuki/ala-luokat/molo>

Pekkarinen, S. & Vänskä, M. 2012. Liikutaan laulun mukaan. Opas musiikkiliikunnan toteutukseen.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/41146/Minna_Vanska_Sari_Pekkarinen_opas.pdf?sequence=2

Raute, S. 2014. Laadulliset tutkimusmenetelmät teoriassa ja käytännössä. Case Kouvolaan ydinkeskusta Ry. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Liiketalous/buinesslähtöinen ICT. Opinnäytetyö.

Rissanen, K. & Tolonen, R. 2015. "-- aivan kuin olisi lapsia mummolaan viemässä." Isien kokemuksia päiväkodin henkilökunnan kanssa käydyistä vuorovai-
 kutustilanteista. Lapin ammattikorkeakoulu. Sosionomi. Opinnäytetyö.

Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A.-L. 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Seppelvirta, J. 2014. Merkityksellisyys meni metsään. Kansalaisopiston teatteriryhmän ryhmälähtöinen esitysprosessi. Centria ammattikorkeakoulu. Esittävän taiteen koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Soininen, L. 2015. "Toivon et ois aina musiikkimaalauksia ko se on niin kivaa" Musiikkimaalaus itseilmaisun välineenä 5-vuotiailla päiväkotilapsilla. Lahden ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Opinnäytetyö.

Tieto talteen ry musiikki 2019. Musiikki – määritelmä ja historia. Viitattu 5.2.2019
<https://sites.google.com/site/tietotalteenrymusiikki/home/music-the-definio/musiikki---maeaeritelmae-ja-historia>

LIITTEET

Liite 1 1(2). Tiedote kotiin

Musiikki osana varhaiskasvatusta opinnäytetyön toimintatuokiot

Hei Lottien-ryhmän lasten vanhemmat! Olemme sosionomi-oppilaita Lapin ammattikorkeakoulusta. Suuntaudumme varhaiskasvatukseen, josta saamme lastentarhanopettajan pätevyyden. Olemme tekemässä toiminnallista opinnäytetyötä, jonka aiheena on musiikki osana varhaiskasvatusta. Olemme tulossa toteuttamaan toiminnallista osuutta Lottien ryhmään viikolla 12. Tuokioita on kolme, joiden aiheena ovat musiikkiliikunta, musiikkimaalaus sekä musiikki/lauluhetki. Toivoisimme, että kaikki lapset pääsisivät tuokioihin mukaan. Ilmoittathan kuitenkin Lottien-ryhmän aikuisille, jos et halua lapsesi olevan mukana tuokioilla. Jokaisen tuokion jälkeen kyselemme lapsilta palautetta tuokiosta, jonka antaminen on vapaaehtoista. Lapsista emme tule keräämään muuta tietoa, kuin sen, että minkä ikäisiä lapsia Lottien-ryhmässä on.

Liite 1 2(2)

Musiikillisin terveisin,

Iina Hamarinaho & Henna Huovinen 😊

